

Notater Documents

2018/25 ●

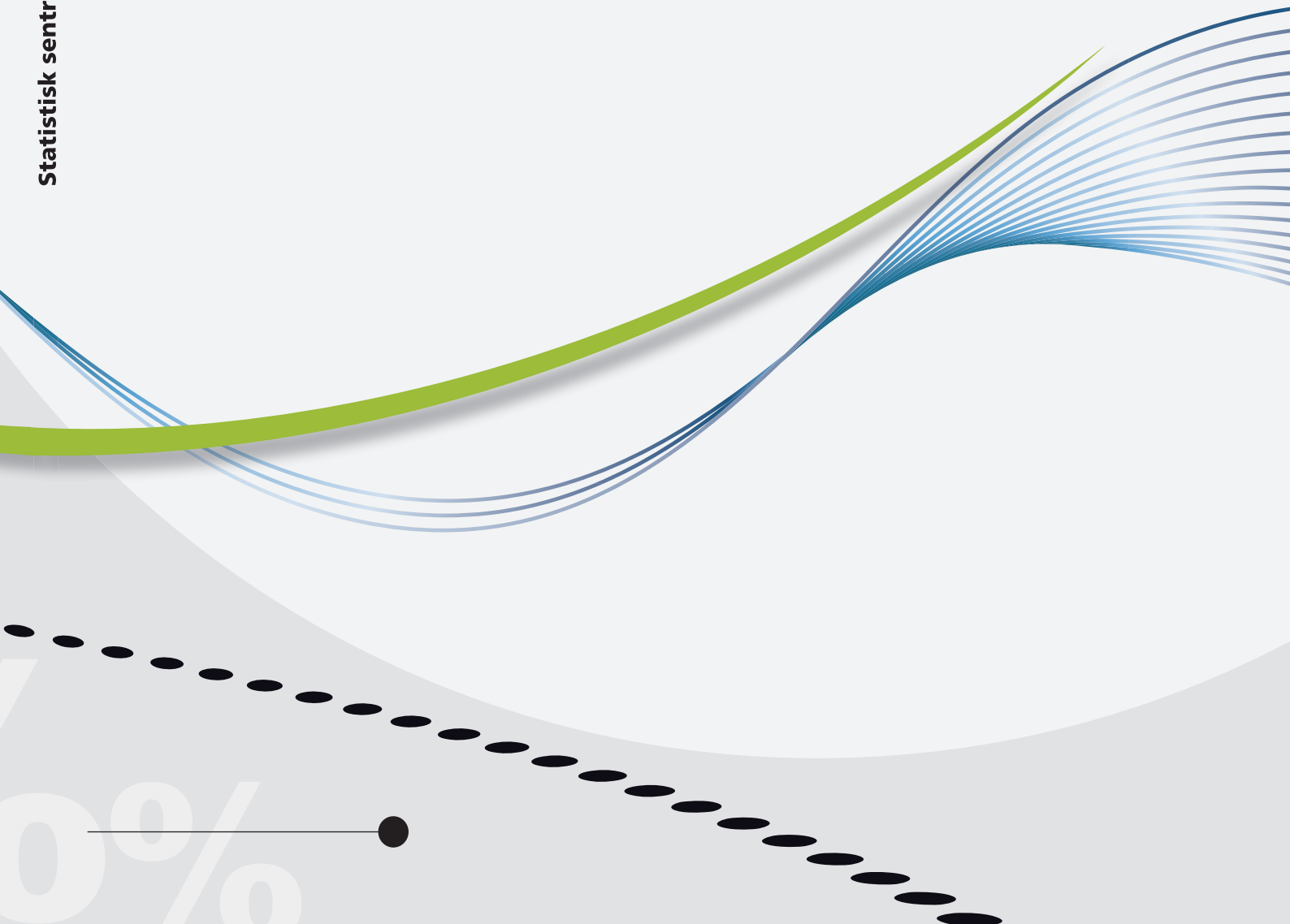
Cato Hernes Jensen

Rusundersøkelsen 2017 Dokumentasjonsrapport

Statistics Norway

Statistisk sentralbyrå

Cato Hernes Jensen

Rusundersøkelsen 2017
Dokumentasjonsrapport

I serien Notater publiseres dokumentasjon, metodebeskrivelser, modellbeskrivelser og standarder.

© Statistisk sentralbyrå
Ved bruk av materiale fra denne publikasjonen
skal Statistisk sentralbyrå oppgis som kilde.

Publisert 8. juni 2018

ISBN 978-82-537-9757-1 (elektronisk)

Standardtegn i tabeller	Symbol
Tall kan ikke forekomme	.
Oppgave mangler	..
Oppgave mangler foreløpig	...
Tall kan ikke offentliggjøres	:
Null	-
Mindre enn 0,5 av den brukte enheten	0
Mindre enn 0,05 av den brukte enheten	0,0
Foreløpig tall	*
Brudd i den loddrette serien	—
Brudd i den vannrette serien	
Desimaltegn	,

Forord

Dette notatet dokumenterer gjennomføringen av Rusundersøkelsen 2017. Undersøkelsen ble gjennomført av Statistisk sentralbyrå (SSB) i samarbeid med Folkehelseinstituttet (FHI).

Ved seksjon for personundersøkelser er det Cato Hernes Jensen som har hatt ansvaret for gjennomføringen av undersøkelsen. Thore Nafstad Nakke ved Seksjon for næringslivsundersøkelser har trukket utvalget. Solveig Myklestad ved Seksjon for personundersøkelser har vært ansvarlig for programmering av spørreskjema og tilrettelegging av data. Anna-Karin Mevik ved Seksjon for metoder har vært ansvarlig for vekting av dataene.

Statistisk sentralbyrå, 31. mai 2018

Bengt Oscar Lagerstrøm

Sammendrag

Statistisks sentralbyrå har gjennomført en årlig undersøkelse om rusmidler siden 2012. Undersøkelsen er finansiert av Folkehelseinstituttet (FHI). Hovedformålet med undersøkelsen er å kartlegge befolkningens bruk og vaner knyttet til alkohol, tobakk og andre rusmidler. I dette notatet dokumenteres gjennomføringen av undersøkelsen.

Populasjonen er befolkningen i landet. Utvalget er trukket blant personer i alderen 16-79 år. Fordi det er et ønske å kunne få detaljer om en yngre gruppe i undersøkelsen er det trukket et tilleggssutvalg tilfeldig på 700 personer i alderen 16-30 år. Vekter som korrigerer for denne overrepresentasjonen i den yngste aldersgruppen er dokumentert i rapporten.

Det ble gjennomført intervju med 60 prosent av utvalget. Den viktigste grunnen til at vi ikke fikk svar fra alle var at vi ikke kom i kontakt med alle personene i utvalget. Andelen vi ikke oppnådde kontakt med var 15,7 prosent. I tillegg var det 14,3 prosent som selv oppga at de ikke ville delta. I denne rapporten dokumenteres skjevheter som følge av frafallet.

Innhold

Forord.....	3
Sammendrag.....	4
1. Bakgrunn og formål.....	6
1.1. Om undersøkelsen.....	6
2. Populasjon og utvalg	7
2.1. Planlagt avgrensning av feltperioden	7
3. Datainnsamling.....	8
3.1. Inndeling i grupper	8
3.2. Forhåndsmelding og hjelpekort.....	8
3.3. Feltperioden	8
4. Datakvalitet.....	10
4.1. Dekningsfeil	10
4.2. Utvalgsskjevhet.....	10
4.3. Frafallsskjevhet	10
4.4. Analyse av frafallet.....	12
4.5. Innsamlings og bearbeidingsfeil	13
5. Statistisk usikkerhet og feilmarginer ved utvalgsundersøkelser	15
6. Vekter.....	18
6.1. Fremstilling av vekter	18
6.2. Designvekter	18
6.3. Kalibreringsvekter	18
Referanser.....	20
Vedlegg A: Innrapporteringsside med hjelpekort.....	21
Vedlegg B: Tekstmeldinger.....	23
Vedlegg C: Eposter.....	24
Vedlegg D: Skjema	39
Vedlegg E: Registerkoblinger.....	79

1. Bakgrunn og formål

1.1. Om undersøkelsen

I 2017 gjennomførte Statistisk sentralbyrå (SSB) sjette runde av den årlige undersøkelsen om rusmidler. Formålet er å kartlegge bruken av tobakk, alkohol og andre rusmidler i ulike grupper av befolkningen. Undersøkelsen vil være med å danne grunnlag for tiltak og evaluering av virkemidler på rusmiddelfeltet.

Undersøkelsen er i år finansiert av Folkehelseinstituttet (FHI). Tidligere Statens institutt for rusmiddelforskning (SIRUS) begynte med undersøkelsen i 2012. SIRUS er nå en del av FHI og har tatt med seg ansvaret for undersøkelsen dit. Siden 2016 er det FHI som samarbeider med Statistisk sentralbyrå om undersøkelsen (2016).

Undersøkelsen er bygget opp av moduler med spørsmål. Et fast sett av spørsmål kartlegger bruk av ulike rusmidler og tobakk. I tillegg er det en gruppe spørsmål som stilles hvert tredje år. I 2017 var det med en modul med spørsmål om holdninger til tobakk-, alkohol, og narkotikapolitikk.

Intervjutid varierer ut i fra alder og forbruk. For eksempel stilles spørsmål om bruk av alle narkotiske stoffer og prestasjonsfremmende midler kun til personer i alderen 16 til 64 år.

I 2017 hadde undersøkelsen en intervjutid på omtrent 20 minutter. De samme modulene hadde i 2013 en intervjutid på 25 minutter i gjennomsnitt (Høstmark 2014). Tabell 1 viser nøkkeltallene for undersøkelsen.

Tabell 1.1 Nøkkeltall Rusundersøkelsen 2017

	Antall	Prosent
Utvalg	3 700	
Avganger	36	
Bruttoutvalg	3 664	100
Frafall	1 467	40,0
Nettoutvalg	2 197	60,0
Innsamlingsmetode	Telefon (cati)	
Feltperiode	Mandag 24. april til og med lørdag 1. juli	
Skjemalengde	20 minutter ¹	

¹ Skjemalengde er basert på gjennomsnittstiden, mediantiden er 18,5 minutter. Ekstremverdier er ikke fjernet.

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

2. Populasjon og utvalg

Målpopulasjon er den populasjon man ønsker å lage en statistikk for. Målpopulasjonen i Rusundersøkelsen er befolkningen i Norge i alderen 16 til 79 år. Utvalget er på 3 700 personer som er mellom 16 og 79 år. Undersøkelsen er en tverrsnittsundersøkelse som skal gi årlig informasjon om bruk av rusmidler i ulike befolkningsgrupper (2016).

Undersøkelsen har et hovedutvalg og et tilleggsutvalg. Hovedutvalget er et tilfeldig utvalg på 3 000 personer i alderen 16-79 år. Fordi det er et ønske å kunne få detaljer om en yngre gruppe i undersøkelsen er det trukket et tilleggsutvalg tilfeldig på 700 personer i alderen 16-30 år. I undersøkelsens intervjuperiode er disse gruppene håndtert samtidig.

Utvalget er trukket fra SSBs befolkningsregister (BeReg) som er SSBs kopi av Folkeregisteret. Tilgjengelig til å bli trukket er de som er registrert bosatt på adresse på trektidspunktet, det vil si i mars 2017. Alderen på alle regnes per 1. januar 2017. De som bor på institusjon regnes ikke som en del av populasjonen. De som bor på Svalbard, er i militæret eller er utenriks er heller ikke med. Undersøkelsen har gått i nåværende form siden 2012 (Høstmark 2014, Høstmark 2014, Amdam 2015).

2.1. Planlagt avgrensning av feltperioden

Det er ønsket at undersøkelsens resultat ikke skal påvirkes av ferier. Man kan anta at befolkningen bruker mer av noen rusmidler i ferier enn den gjør ellers. Derfor gjennomføres undersøkelsen etter påske og før sommerferien.

3. Datainnsamling

Rusundersøkelsen ble gjennomført som en telefonundersøkelse i 2017. Telefon har vært innsamlingsmetoden for undersøkelsen hvert år siden 2012.

3.1. Inndeling i grupper

Det er vanskelig å tilrettelegge for intervju av alle i utvalget samtidig da det er begrenset med hvor mange intervjuere vi har tilgjengelig på samme kveld. Derfor deles større utvalg opp i grupper som tildeles egne feltperioder. På den måten får vi gitt en lik og forutsigbar behandling av hele utvalget. Vi delte utvalget på 3 700 personer inn i fire like store grupper.

3.2. Forhåndsmelding og hjelpekort

I tidligere runder av undersøkelsen har det blitt sendt ut et hjelpekort til utvalget sammen med et brev. Hjelpekortet er en visualisering av hva undersøkelsen mener er en alkoholenhet. I denne runden ble det ikke lenger sendt brev før eller underveis i undersøkelsen, med unntak av brev til foresatte til de under 18 år. Uten brev ble det nødvendig å lage en ny strategi for å kunne gi alle i utvalget en mulighet til å se hjelpekortet i forkant av undersøkelsen. Løsningen ble å legge ut hjelpekortet på en nettside som informerer om undersøkelsen.

To uker før en gruppe skulle ringes til ble det sendt ut en tekstmelding til gruppen med lenke til nettsiden der hjelpekortet lå, samt litt informasjon om at de var med i Rusundersøkelsen.

Når intervjuere ringer til personene i utvalget vil det være noen som ikke har sett hjelpekortet eller som har sett kortet uten å huske innholdet. De blir da forklart hva alkoholenhet er av intervjuer underveis i intervjuet.

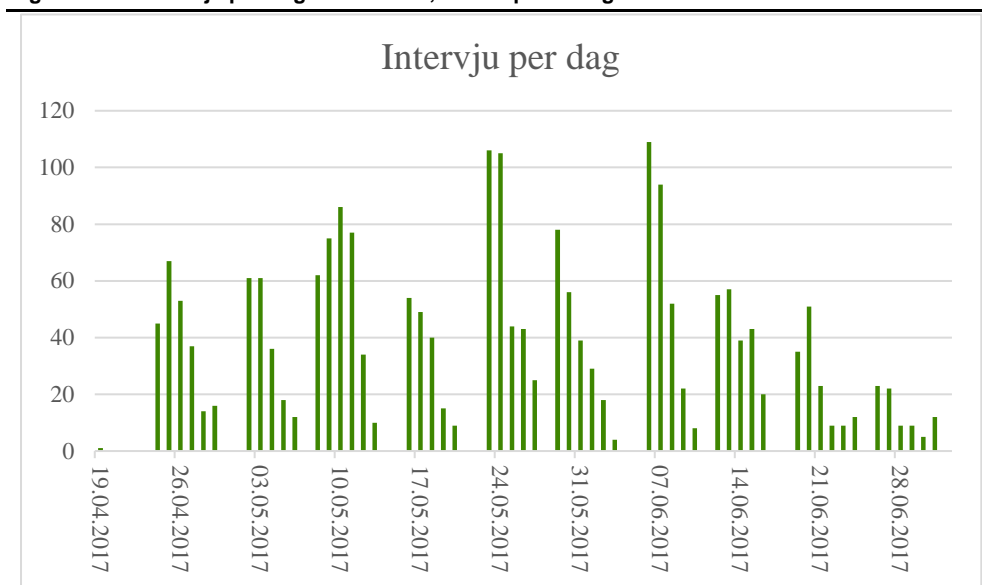
3.3. Feltperioden

I alt var feltperioden på 10 uker, fra 24. april til 1. juli. Feltperioden ble delt inn i fire perioder på to uker for egen oppfølging av hver av de fire gruppene, og deretter en egen periode på to uker for rekontakt av gruppene inkludert nekteroppfølging. De to gruppene som først hadde blitt kontaktet ble fulgt opp første uke i oppfølgingsperioden, de to senere gruppene ble fulgt opp siste uke i undersøkelsen.

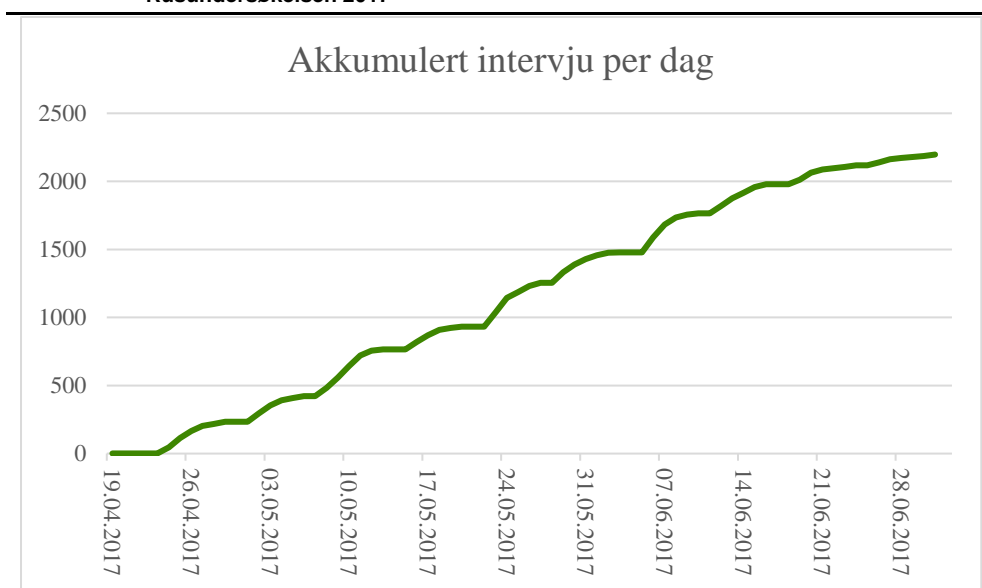
I tillegg til forhåndsmeldingen som ble sendt ut to uker før en gruppe skulle intervjues ble det uken før sendt forespørsel om kontaktinformasjon til de som vi manglet mobilnummer til. Det ble også på torsdagen uken før sendt foresatte brev og brev til de som ikke kunne kontaktes på epost.

Underveis i de to første ukene som en gruppe skulle kontaktes for intervju ble det sendt ut epost og tekstmelding for å informere om undersøkelsen og sikre at personene skulle være oppmerksom på at det var Statistisk sentralbyrå som kontaktet de på telefonen.

Målet for første uken en gruppe ble intervjuet var å nå en svarprosent på omtrent 30, og for andre uken en svarprosent på omtrent 55. Svarinngangen lå litt over og litt under disse målene. Med en tilstrekkelig svarinngang de to første ukene ble det realistisk å nå målet på en svarinngang på 60 prosent totalt, noe som ble resultatet for undersøkelsen.

Figur 3.1 Intervju per dag i antall svar, fordelt på feltdager for Rusundersøkelsen 2017

Figur 3.1 viser at det gjøres mange intervju på starten av uken og færre på slutten. Det var mange fridager i mai å ta hensyn til, noe som påvirket når det var mulig å gjennomføre intervju. Intervjuere var igjennom feltperioden også opptatt med andre undersøkelser i tillegg til Rusundersøkelsen. Det påvirker hvilke dager de har vært tilgjengelig for undersøkelsen. Det var planlagt å bruke flest timer i begynnelsen av uken, noe resultatet også reflekterer.

Figur 3.2 Akkumulert intervju per dag i svarprosent, fordelt på feltdager for Rusundersøkelsen 2017

Figur 3.2 viser at innsamlingen hadde en ganske lineær utvikling når man ser på akkumuleringen av intervjuene. Det vil si at det ikke var store endringer i hvor mye eller lite man tok av intervju over feltperioden. På slutten flater kurven ut fordi det er vanskelig å få intervju de siste dagene etter at alle har vært forsøkt kontaktet over flere uker.

4. Datakvalitet

I en utvalgsundersøkelse påvirkes kvaliteten på dataene av en rekke forhold. En utvalgsundersøkelse består av et utvalg som skal representere en populasjon, og representativiteten kan påvirkes av ulike feil som oppstår underveis i gjennomføringen av undersøkelsen.

4.1. Dekningsfeil

De som er med i undersøkelsen er med fordi vi antar at de tilhører populasjonen for undersøkelsen. Vi har laget en ramme vi trekker fra ved å bruke opplysninger i SSBs befolkningsregister (BeReg). Det kan skje at opplysninger i befolkningsregisteret ikke er oppdatert for alle personene vi har fått med i undersøkelsen. Dekningsfeil er når vi mangler personer som skulle vært med i rammen vi trekker fra, for eksempel personer som nettopp har flyttet til Norge, eller at vi har fått med personer som ikke skulle vært med i undersøkelsen.

Populasjonen for undersøkelsen er befolkningen i Norge. Dersom noen ikke lenger tilhører befolkningen i Norge er de ikke lenger aktuelle å intervju. De som ikke lenger bor i Norge når vi får kontakt med de settes til avgang i undersøkelsen. Det samme skjer med de som bor på institusjon eller når vi får opplysning om at en person ikke lenger lever. Kun 36 personer ble satt til avgang. I og med at antallet avganger er svært lite vil ikke kvaliteten påvirkes mye av avgangene i undersøkelsen.

4.2. Utvalgsskjevhet

Utvalgsskjevhet innebærer at en egenskap er annerledes blant de som er trukket ut til undersøkelsen enn den er for populasjonen. Skjevhet i utvalget kan oppstå i utvalgstrekkingen hvor tilfeldigheter kan føre til at noen egenskaper er ulikt fordelt i utvalget og i populasjonen. Det er vanlig praksis å undersøke fordelingen av noen egenskaper i utvalget, slik som alder, kjønn og fylke, for å unngå større skjevheter ved trekking.

4.3. Frafallsskjevhet

Frafallsskjevhet innebærer at fordelingen av en egenskap er annerledes blant de som deltar i en undersøkelse enn for utvalget som er trukket ut til deltagelse. Det påvirker nettoutvalgets representativitet for populasjonen. Skjevhet i forhold til en egenskap medfører ikke nødvendigvis at nettoutvalget er skjevt i forhold til andre egenskaper. Og motsatt betyr ikke godt samsvar av en egenskap i bruttoutvalget og nettoutvalget at det ikke er skjevheter på andre egenskaper.

I tabell 4.1.1 sammenlignes noen egenskaper ved nettoutvalget opp mot bruttoutvalget. Tabellen viser at kvinner er noe overrepresentert i nettoutvalget. Fordelingen på de ulike aldersgruppene avviker noe mellom nettoutvalget og bruttoutvalget. Størst er forskjellen i aldersgruppen 21-30 år, som er underrepresentert i nettoutvalget med 3,2 prosent. Denne underrepresentasjonen for aldersgruppen 21-30 år har også vært tydelig i 2015 (Amdam 2015) og 2013 (Høstmark 2014). I 2015 og 2013 var det samtidig en lignende overrepresentasjon av gruppen 61-79 år i nettoutvalget. Denne overrepresentasjonen er moderert noe i Rusundersøkelsen 2017.

En egenskap som er viktig i de fleste undersøkelser er utdanning. Blant de med grunnskoleutdanning er det en underrepresentasjon på 4,9 prosent i nettoutvalget sammenlignet med bruttoutvalget. Blant de med universitets- og høgskoleutdanning på lavere nivå er det en overrepresentasjon på 3,4 prosent i nettoutvalget.

Tabell 4.1.1 Frafallsskjevhet. Bruttoutvalg, frafall og nettoutvalg etter kjønn, alder, utdanning og landsdel. Rusundersøkelsen 2017. Prosent

	Bruttoutvalg	Frafall	Nettoutvalg	Netto-Brutto
Totalt	100	100	100	
Kjønn				
Menn	50,5	52,6	49,2	-1,3
Kvinner	49,5	47,4	50,8	1,3
Alder				
16-20 år	12,5	9,7	14,3	1,8
21-30 år	27,4	32,2	24,2	-3,2
31-40 år	13,6	15,1	12,6	-1,0
41-50 år	14,8	13,3	15,7	0,9
51-60 år	13,5	13,2	13,7	0,2
61-79 år	18,3	16,5	19,5	1,2
Utdanning				
Grunnskole (inkludert uoppgitt og ingen utdanning)	34,7	42,1	29,8	-4,9
Videregående utdanning	36,1	36,3	36,0	-0,1
Universitets- og høyskoleutdanning, lavere nivå	21,3	16,3	24,7	3,4
Universitets- og høyskoleutdanning, høyere nivå	7,8	5,3	9,5	1,7
Landsdel				
Oslo og Akershus	24,2	24,1	24,3	0,1
Hedmark og Oppland	7,2	7,7	6,8	-0,4
Østlandet ellers	18,5	18,0	18,9	0,4
Agder og Rogaland	14,8	13,8	15,6	0,8
Vestlandet	17,3	17,2	17,3	0,0
Trøndelag	8,8	9,5	8,3	-0,5
Nord-Norge	9,1	9,7	8,8	-0,3
Antall personer	3 664	2 197	1 467	

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

I tabell 4.1.2 vises frafallsskjevhet for personer i alderen 16-30 år. Fra tabellen er det mulig å se at menn fortsatt er noe underrepresentert i nettoutvalget, men forskjellen er noe mindre mellom kjønnene. De yngre med grunnskole som høyeste registrerte utdanning er noe mindre underrepresentert enn nettoutvalget var når alle aldersgruppene er inkludert.

Tabell 4.2.2 Frafallsskjevhet for personer 16-30 år. Bruttoutvalg, frafall og nettoutvalg etter kjønn, alder, utdanning og landsdel. Rusundersøkelsen 2017. Prosent

	Bruttoutvalg	Frafall	Nettoutvalg	Netto-Brutto
Totalt	100	100	100	
Kjønn				
Menn	49,0	50,2	48,2	-0,8
Kvinner	51,0	49,8	51,8	0,8
Alder				
16-20 år	31,3	23,3	37,2	5,9
21-30 år	68,7	76,7	62,8	-5,9
Utdanning				
Grunnskole (inkludert uoppgitt og ingen utdanning)	51,4	54,5	49,1	-2,3
Videregående utdanning	28,2	28,6	27,8	-0,4
Universitets- og høyskoleutdanning, lavere nivå	15,5	12,8	17,4	1,9
Universitets- og høyskoleutdanning, høyere nivå	5,0	4,1	5,7	0,7
Landsdel				
Oslo og Akershus	24,9	24,1	25,6	0,7
Hedmark og Oppland	6,2	6,7	5,8	-0,4
Østlandet ellers	17,5	18,0	17,0	-0,5
Agder og Rogaland	15,5	14,1	16,4	0,9
Vestlandet	17,1	16,3	17,8	0,7
Trøndelag	9,3	10,2	8,6	-0,7
Nord-Norge	9,5	10,6	8,8	-0,7
Antall personer	1460	845	615	

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

4.4. Analyse av frafallet

Ikke alle som er trukket ut til å delta i en undersøkelse vil delta. En del av personene i utvalget lyktes vi ikke å komme i kontakt med, noen ønsket ikke å delta eller var forhindret fra å delta av andre årsaker.

Tabell 4.2.1 viser at ikke-kontakt er den viktigste grunnen til frafall. Andelen ikke-kontakt har gått noe ned sammenlignet med undersøkelsen i 2015 og 2013. I 2015 fikk man ikke kontakt med 21,5 prosent av bruttoutvalget (Amdam 2015). Og i 2013 fikk man ikke kontakt med 22,9 prosent av bruttoutvalget (Høstmark 2014). Det er lettest å få kontakt med de i aldersgruppen 60-79 år der kun 7,3 prosent av nettoutvalget ble registrert som ikke-kontakt når undersøkelsen var over.

De med grunnskole har en lavere tilbøyelighet til å delta i undersøkelsen enn de med høyere utdanning. Svarprosenten blant de med høyere nivå universitets og høyskoleutdanning er 72,7 prosent. For de med grunnskoleutdanning er svarprosenten 51,5 prosent.

Tabell 4.2.1 Intervju og frafall etter årsak fordelt på kjønn, alder, utdanning og landsdel. Rusundersøkelsen 2017. Prosent

	Nettoutvalg	Nekt	Ikke-kontakt	Annet frafall	Antall
Totalt	60,0	14,3	15,7	10,1	3 664
Kjønn					
Menn	58,4	16,7	14,8	10,1	1 852
Kvinner	61,6	11,8	16,6	10,0	1 812
Alder					
16-20 år	68,7	11,2	14,2	5,9	457
21-30 år	52,9	13,5	22,7	10,9	1 003
31-40 år	55,4	11,0	20,1	13,5	498
41-50 år	64,0	15,2	12,8	8,1	541
51-60 år	61,0	16,0	12,9	10,1	495
61-79 år	63,9	18,1	7,3	10,7	670
Utdanning					
Grunnskole (inkludert uoppgitt og ingen utdanning)	51,5	14,1	19,1	15,3	1 272
Videregående utdanning	59,7	17,5	15,1	7,7	1 324
Universitets- og høyskoleutdanning, lavere nivå	69,4	10,9	12,7	7,0	782
Universitets- og høyskoleutdanning, høyere nivå	72,7	9,8	11,5	5,9	286
Landsdel					
Oslo og Akershus	60,1	13,9	14,4	11,6	888
Hedmark og Oppland	57,0	15,6	18,3	9,1	263
Østlandet ellers	61,1	14,4	14,4	10,0	679
Agder og Rogaland	62,9	12,9	14,5	9,7	544
Vestlandet	60,1	13,7	16,7	9,5	634
Trøndelag	56,7	15,9	18,4	9,0	321
Nord-Norge	57,6	15,8	17,0	9,6	335

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Tabell 4.2.2 Intervju og frafall for personer 16-30 år etter årsak fordelt på kjønn, alder, utdanning og landsdel. Rusundersøkelsen 2017. Prosent

	Nettoutvalg	Nekt	Ikke-kontakt	Annet frafall	Antall
Totalt	57,9	12,7	20,1	9,3	1 460
Kjønn					
Menn	56,8	15,8	17,6	9,8	716
Kvinner	58,9	9,8	22,5	8,9	744
Alder					
16-20 år	68,7	11,2	14,2	5,9	457
21-30 år	52,9	13,5	22,7	10,9	1 003
Utdanning					
Grunnskole (inkludert uoppgitt og ingen utdanning)	55,3	12,3	19,3	13,1	750
Videregående utdanning	57,2	16,1	22,1	4,6	411
Universitets- og høyskoleutdanning, lavere nivå	65,0	9,7	19,0	6,2	226
Universitets- og høyskoleutdanning, høyere nivå	65,8	8,2	19,2	6,8	73
Landsdel					
Oslo og Akershus	59,3	12,4	18,4	9,9	364
Hedmark og Oppland	54,4	15,6	23,3	6,7	90
Østlandet ellers	56,5	14,1	20,4	9,0	255
Agder og Rogaland	61,5	9,7	18,1	10,6	226
Vestlandet	60,0	10,4	20,0	9,6	250
Trøndelag	53,7	16,2	23,5	6,6	136
Nord-Norge	53,2	15,1	21,6	10,1	139

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

4.5. Innsamlings og bearbeidingsfeil

I alle ledd i en undersøkelse kan det introduseres feil som påvirker hva som måles og i hvilken grad enhetene representerer en populasjon. Man organiserer aktiviteten slik at det ikke introduseres feilkilder unødvendig. Men det vil alltid være slik at

noen feil kommer til som et resultat av ulik respons fra like tilfeller eller ulik behandling av like tilfeller.

Telefonskjema

Skjemaet gjennomføres med et telefonintervju. Intervjuerne bruker programvare for å registrere svarene. Programvaren lages basert på spesifikasjonen av skjema og testes ut før intervju gjennomføres. Selv om skjemaet er testet vil det kunne være feil man ikke oppdager i test og som kan føre til at noen spørsmål ikke blir stilt til alle som skal ha spørsmålet, eller at spørsmål blir stilt til andre enn de som skal ha det. Slike programmeringsfeil er en feilkilde i undersøkelsen. En filterfeil ble oppdaget etter noen dager i feltperioden og feilen ble korrigert. Dette påvirket 18 respondents vei i skjema, de fikk ikke spørsmålene fra Audit2 til Audit8.

Spørsmålene i skjema

Innsamlingsfeil kan komme av at respondenten avgir feil svar. Det kan skyldes vansker med å huske forhold tilbake i tiden, problemer med å beregne riktig svar, at spørsmål blir misforstått eller gjelder kompliserte forhold.

Noen kan ha tatt med seg mye alkohol kjøpt på taxfree på norsk flyplass for lenge siden. I spørsmålet Ureg3b blir de spurt om å liste opp hvor mye de tok med seg sist gang de tok med hjem alkohol kjøpt på taxfree på norsk flyplass. De blir bedt om å liste antall bokser eller flasker øk, antall flasker vin, antall flasker brennevin og antall bokser eller flasker rusbrus. Hvor lett det er å gjengi antall vil avhenge av hvor lenge siden de sist gang kjøpte på taxfree og hvor mye de kjøpte.

Koding av avgang

Undersøkelsens formål er å undersøke bruk av rusmidler i befolkningen i Norge. Fordi det tidligere har vært vanskelig å gjennomføre intervju med de som er i militæret og på institusjon er disse vanligvis ikke inkludert i undersøkelser. I denne undersøkelsen var personer i militæret ikke tilgjengelig for trekking, selv om vi har informasjon om de i befolkningsregisteret. Likevel har noen kommet med i undersøkelsen, som oppgir at de er i militæret.

Ett spørsmål i undersøkelsen spør om deres yrkesaktivitet, de som ikke er yrkesaktive blir spurt om de er vernepliktig eller sivilarbeider. Siviltjeneste ble avskaffet 2012 og er slikt sett overflødig i skjema. De som anser seg som vernepliktig har ikke blitt kodet som utenfor populasjonen. Dette er annerledes enn forventet ut ifra at de som er i militæret ikke er med i utvalget. I og med at det kun er vernepliktige som kan svare på spørsmålet i 2017 kunne informasjonen ha vært anvendt for å ta de ut av populasjonen. Det kan diskuteres om det er ønskelig å ta de ut, da det kan være at man gjerne vil ha informasjonen fra disse som på trekketidspunktet ikke var i militæret.

5. Statistisk usikkerhet og feilmarginer ved utvalgsundersøkelser

Utvalget til Rusundersøkelsen er trukket tilfeldig fra fra SSBs befolkningsregister (BeReg) som er SSBs kopi av Folkeregisteret. Gjennom utvalgsundersøkelser kan vi anslå forekomsten av ulike fenomener i en stor gruppe (populasjonen) ved å måle forekomsten bare i et mindre utvalg som er trukket fra populasjonen. Det gir store besparelser sammenlignet med om vi skulle gjennomført målingen i hele populasjonen, men samtidig får vi en viss usikkerhet i anslagene. Denne usikkerheten kan vi beregne når vi kjenner sannsynligheten for at hver enkelt enhet i populasjonen skal bli trukket til utvalget.

Metoden som brukes til å beregne et anslag (estimatet), kalles en estimator. Det er to aspekter ved en estimator som er viktige. For det første bør estimatoren gi omtrent korrekt verdi ved gjentatte forsøk. Det vil si at den "treffer målet" i den forstand at ved gjentatt trekking av utvalg, vil gjennomsnittsverdien av estimatene være sentret rundt den sanne populasjonsverdien; estimatoren er *forventningsrett*. I tillegg trenger vi et mål på hvor stor variasjon rundt populasjonverdien estimatene har ved gjentatt trekking av utvalg. Det er denne variasjonen som er den statistiske usikkerheten til estimatet, og det vanlige målet er *standardfeilen*, *SE* (fra det engelske begrepet "standard error"), til estimatet. *SE* er definert som det estimerte standardavviket til estimatoren. *SE* forteller dermed hvor mye et anslag i gjennomsnitt vil avvike fra den sanne verdien.

Som en illustrasjon: La oss si vi ønsker å estimere prosentandelen kvinner, P_0 , i en befolkning (populasjon) med størrelse N . Anta utvalget av størrelse n er trukket tilfeldig, det vil si at alle enheter har samme sannsynlighet n/N for å bli med i utvalget. La P være prosentandelen kvinner i utvalget. Da er P en forventningsrett estimator for P_0 og standardfeilen er gitt ved:

$$SE(P) = \sqrt{\frac{P(100 - P)}{n} \cdot \left(1 - \frac{n}{N}\right)}.$$

Estimeringsfeilen vi begår er forskjellen mellom P og P_0 . Denne er selvfølgelig ukjent, men vi kan gi et anslag, *feilmarginen*, på hvor stor den med en gitt sannsynlighet kan være. Feilmarginen er definert som $2 \cdot SE$. Intervallet

$$(P - 2 \cdot SE, P + 2 \cdot SE)$$

er et 95 prosent konfidensintervall. Det betyr at sannsynligheten for at intervallet dekker den sanne verdien P_0 er 0,95 (95 prosent). Eller sagt på en annen måte, ved gjentatte utvalg så vil 95 prosent av intervallene dekke den sanne verdien P_0 . Vi sier da at det er 95 prosent *sikkerhet* for at det *beregnete* intervallet dekker den sanne verdien. For utledning av disse formlene og tilsvarende resultater for andre typer variable og for mer kompliserte utvalgsplaner som stratifiserte utvalg og flertrinnsutvalg viser vi til Bjørnstad (2000).

I faktaboksen oppsummeres begrepsdefinisjoner og formler for estimering av prosenttall i en populasjon.

Statistisk usikkerhet for estimering av prosentandel av et kjennetegn ved enkelt tilfeldig utvalg

N	antall enheter i populasjonen
n	antall enheter i utvalget, trukket enkelt tilfeldig
P_0	prosentandel i populasjonen med kjennetegn a
x	antall enheter i utvalget med kjennetegn a
P	prosentandel i utvalget med kjennetegn a , $P = 100 \cdot (x/n)$
$100 - P$	prosentandel i utvalget som ikke har kjennetegn a

$$\text{Utvalgsvarians } \text{Var}(P) = \frac{P_0(100 - P_0)}{n} \cdot \left(1 - \frac{n}{N}\right)$$

95 prosent konfidensintervall for P_0 : $P \pm 2 \cdot SE$

$$\text{Standardfeil: } SE = \sqrt{\frac{P(100 - P)}{n} \cdot \left(1 - \frac{n}{N}\right)}$$

$$\text{Feilmargin} = 2 \cdot SE$$

I de fleste utvalgsundersøkelsene i SSB utgjør utvalget en svært liten del av populasjonen. Undersøkelsene tar sikte på å dekke store populasjoner, som for eksempel den norske befolkningen i sin helhet, alle arbeidstagere, alle norske bedrifter osv. Utvalgene som skal dekke disse populasjonene er små i forhold til populasjonsstørrelsene. Det betyr at utvalgsandelen n/N er neglisjerbar i formelen for SE , og vi kan benytte formelen

$$SE = \sqrt{\frac{P(100 - P)}{n}}$$

Vi legger merke til at konfidensintervallets størrelse er avhengig av størrelsen på utvalget, men ikke av populasjonen. Standardfeilen blir mindre dess flere som er med i utvalget, og sammenhengen mellom størrelsen på standardfeilen og n er ikke lineær. For å få standardfeilen halvert, med samme verdi av P , så må utvalgsstørrelsen firedobles.

Vi ser at standardfeilen er størst når utvalgsresultatet er 50 prosent, og avtar symmetrisk etter hvert som prosentandelen nærmer seg 0 og 100.

I stedet for å foreta beregninger for hvert enkelt resultat, kan tabell 1 benyttes. Den viser standardfeil for observerte prosentandeler etter utvalgets størrelse, trukket enkelt tilfeldig.

Tabell 5.1. Standardfeil i prosentpoeng for observerte prosentandeler ved ulike utvalgsstørrelser, for enkelt tilfeldig utvalg

n: \ P:	5/95	10/90	15/85	20/80	25/75	30/70	35/65	40/60	45/55	50/50
25	4,4	6,0	7,1	8,0	8,7	9,2	9,5	9,8	9,9	10,0
50	3,1	4,2	5,0	5,7	6,1	6,5	6,7	6,9	7,0	7,1
100	2,2	3,0	3,6	4,0	4,3	4,6	4,8	4,9	5,0	5,0
200	1,5	2,1	2,5	2,8	3,1	3,2	3,4	3,5	3,5	3,5
300	1,3	1,7	2,1	2,3	2,5	2,6	2,8	2,8	2,9	2,9
500	1,0	1,3	1,6	1,8	1,9	2,0	2,1	2,2	2,2	2,2
1 000	0,7	0,9	1,1	1,3	1,4	1,4	1,5	1,5	1,6	1,6
1 200	0,6	0,9	1,0	1,2	1,3	1,3	1,4	1,4	1,4	1,4
1 500	0,6	0,8	0,9	1,0	1,1	1,2	1,2	1,3	1,3	1,3
2 000	0,5	0,7	0,8	0,9	1,0	1,0	1,1	1,1	1,1	1,1
2 500	0,4	0,6	0,7	0,8	0,9	0,9	1,0	1,0	1,0	1,0
3 000	0,4	0,5	0,7	0,7	0,8	0,8	0,9	0,9	0,9	0,9

Et utvalgsresultat på 40 prosent fra enkelt tilfeldig utvalg med 1200 enheter har en standardfeil på 1,4 prosentpoeng. Dvs. at feilmarginen er 2,8 prosentpoeng og 95 prosent konfidensintervall er (37,2 - 42,8) prosent. Vi kan anslå med 95 prosent sikkerhet at andelen i populasjonen ligger mellom 37,2 og 42,8 prosent.

Eksempel på bruk av formel og tabell

Vi ønsker å anslå andelen i befolkningen i alderen 16 til 79 år som har drukket alkohol minst en gang det siste året. Vi har trukket et enkelt tilfeldig utvalg på 2 000 respondenter (n) fra befolkningsregisteret, som i 2015 utgjorde omtrent 4 000 000 personer (N). 1 640 (x) av de spurte oppgir at de har drukket alkohol minst en gang det siste året, de resterende 360 har ikke gitt opplysninger om at de har drukket minst en gang det siste året. Andelen som har drukket alkohol er da $x/n = 1\,640 / 2\,000 = 0,82$, eller 82,0 prosent. Siden $n/N = 0,0005$ så kan vi bruke den forenklete formelen for SE og får konfidensintervallet

$$82,0 \pm 2 \sqrt{\frac{82,0(100-82,0)}{2000}} = 82,0 \pm 2 (0,86) = 82,0 \pm 1,72$$

Estimatet for andelen som har drukket alkohol er altså 82 prosent. Feilmarginen for estimatet er 1,72 prosent, mens konfidensintervallet med 95 prosent sikkerhet forteller at andelen ligger mellom 80,3 og 83,7 prosent.

Vi kan også bruke tabell 1. Vi går inn på raden 2000 og kolonnen 15/85; som er kolonnen som ligger nærmest resultatet. I tabell 1 leser vi at standardfeilen er 0,8. Et 95 prosent konfidensintervall blir da $82,0 \pm 2 (0,8) = 82 \pm 1,6$, som er omtrent det samme som over.

6. Vekter

Det er laget to sett med vekter som kan brukes til å estimere populasjonstall. Designvekter og frafallsvekter.

6.1. Fremstilling av vekter

Vektene lages for hver person i nettoutvalget, og populasjonen det korrigeres mot består av alle personer i alderen 16-79 år.

6.2. Designvekter

Designvektene veier opp for at unge (16-30-åringene) er overrepresentert i bruttoutvalget. Vekten korrigerer ikke for eventuelle frafallskjevheter.

I datasettet finner man denne vekten som «vekt1».

Vekten er gitt ved

$$w_i = \frac{N}{\sum_{j \in \text{nettoutv}} v_j} v_i$$

der

$$v_i = \begin{cases} \frac{N_{\text{unge}}}{nb_{\text{unge}}} & \text{for unge personer (16-30 år)} \\ \frac{N_{\text{ikkeunge}}}{nb_{\text{ikkeunge}}} & \text{for resten (31-79 år)} \end{cases}$$

N er antall personer i populasjonen, N_{unge} og N_{ikkeunge} er antall unge (16-30 år) og ikke-unge (31-79 år) i populasjonen, mens nb_{unge} og nb_{ikkeunge} er antall unge og ikke-unge i bruttoutvalget.

Skaleringen $N / \sum_{j \in \text{nettoutv}} v_j$ av designvekten v_i gjøres for at w_i skal summeres seg til N over nettoutvalget.

6.3. Kalibreringsvekter

kalibreringsvektene justerer for at ulike grupper har forskjellig tilbøyelighet til å svare på undersøkelsen. Disse vektene er laget slik at ikke bare aldersfordelingen, men også fordelingen etter kjønn, utdanning og landsdel blir lik fordelingen i populasjonen.

I datasettet finner man denne vekten som «vekt2». Kalibreringsvekten «vekt2» korrigerer nettoutvalget for skjevheter i forhold til alder, kjønn, utdanning og landsdel.

Alder er delt inn i 6 grupper:

1	16-20 år
2	21-30 år
3	31-40 år
4	41-50 år
5	51-60 år
6	61-79 år

Utdanning er delt inn i 4 grupper:

1	Grunnskole (inkludert uoppgitt og ingen utdanning)
2	Videregående skole
3	Universitets- og høyskoleutdanning, lavere nivå
4	Universitets- og høyskoleutdanning, høyere nivå, og forskerutdanning

Landsdel er delt inn i 7 grupper:

1	Oslo og Akershus
2	Hedmark og Oppland
3	Østlandet ellers (Sør-Østlandet)
4	Agder og Rogaland
5	Vestlandet
6	Trøndelag
7	Nord-Norge

Vekten er laget på følgende måte:

1. Kalibrerer *vekt1* mot alder. Dette gjøres ved å multiplisere vekten til en person i med N_k/V_k , der N_k er antall personer i populasjonen med sammen aldersgruppe som person i , og V_k er summen av vektene til alle personene med samme aldersgruppe som person i .
2. Kalibrerer mot landsdel. Dette gjøres ved å multiplisere vekten til en person i med N_k/V_k , der N_k er antall personer i populasjonen med sammen landsdel som person i , og V_k er summen av vektene til alle personene med samme landsdel som person i .
3. Kalibrerer mot kjønn $\times$ alder. Dette gjøres ved å multiplisere vekten til en person i med N_{kl}/V_{kl} , der N_{kl} er antall personer i populasjonen med sammen kjønn og aldersgruppe som person i , og V_{kl} er summen av vektene til alle personene med samme kjønn og aldersgruppe som person i .
4. Kalibrerer mot kjønn $\times$ utdanning. Dette gjøres ved å multiplisere vekten til en person i med N_{kl}/V_{kl} , der N_{kl} er antall personer i populasjonen med sammen kjønn og utdanning som person i , og V_{kl} er summen av vektene til alle personene med samme kjønn og utdanning som person i .
5. Gjentar punkt 2-4 til alle kalibreringene holder.

Referanser

- Amdam, S. (2015). Undersøkelse om rusmidler og tobakk 2015. Dokumentasjon. Notater, Statistisk sentralbyrå.
- Bjørnstad, Jan F. (2000) En innføring i utvalgsundersøkelser. Korrigert versjon. Notater, Statistisk sentralbyrå.
- Høstmark, M. (2014). Undersøkelsen om tobakk- og rusmiddelbruk i Norge 2012. Dokumentasjonsrapport. Notater, Statistisk sentralbyrå.
- Høstmark, M. (2014). Undersøkelsen om tobakk- og rusmiddelbruk i Norge 2013. Dokumentasjonsrapport. Notater, Statistisk sentralbyrå.
- Skretting A, Bye EK, Vedøy TF, Lund KE. (2016). Rusmidler i Norge 2016. Folkehelseinstituttet.

Vedlegg A: Innrapporteringsside med hjelpekort

Innrapporteringsside på:

<https://www.ssb.no/innrapportering/personer-og-husholdning/rusmidler-svar>

Kortlenke til innrapporteringssiden:

<http://www.ssb.no/rusmidler-svar>

På innrapporteringssiden på ssb.no lå hjelpekortet sammen med informasjon om undersøkelsen og kontaktinformasjon til vår svartjeneste.

Rusundersøkelsen

Innhold

Om rapporteringen

Formål

Undersøkelsen skal kartlegge folks tobakk-, alkohol- og annen rusmiddelbruk for å få bedre, og mer oppdatert informasjon om folks vaner og bruksmønster.

Til undersøkelsen er det trukket et tilfeldig utvalg på 3 700 personer fra Folkeregisteret, som representerer et speilbilde av befolkningen i alderen 16–79 år. De som er trukket ut mottar tekstmelding og epost fra Statistisk sentralbyrå.

Hvordan skal jeg svare?

I løpet av den nærmeste tiden vil du bli oppringt av en av våre intervjuere for å gjennomføre et intervju. Intervjuet varer i snitt i 25 minutter, men vil variere fra person til person.

Du kan også ringe oss på telefonnummer 62 88 56 08 eller sende epost til svaer@ssb.no for å avtale når vi skal ringe deg.

Undersøkelsen kan kun gjennomføres på telefon.

Alkoholenhet

I undersøkelsen kan du bli spurt om hvor mange alkoholenheter du har drukket på et tidspunkt. For å gjøre det enklere å forstå hva en enhet er har vi laget en illustrasjon som viser alkoholenheter. Vi måler alkoholenhet for å måle alle på samme måte. I intervjuet vil du få en gjengivelse av hva alkoholenhet er.

Har du ikke hørt fra oss?

Dersom du ikke har blitt kontaktet av en av våre intervjuere, kan det skyldes at vi ikke har funnet telefonnummeret ditt. I så fall ber vi deg kontakte oss og oppgi hvilket telefonnummer vi kan nå deg på.

Hvorfor skal jeg svare på dette?

Vi kan ikke intervju hele Norges befolkning og har derfor trukket et utvalg som representerer den norske befolkningen. Vi kan ikke erstatte deg med en annen dersom du ikke deltar. For å få et riktig bilde er det derfor viktig at så mange som mulig av dem vi kontakter deltar. Dersom det for eksempel er mange yngre som ikke svarer får vi mindre sikker informasjon om rusvanene blant unge.

Vi ivaretar personvernet

Alle som arbeider i Statistisk sentralbyrå har taushetsplikt, og vi vil aldri videreformidle opplysninger om hva enkeltpersoner har svart. Undersøkelsen gjennomføres i samsvar med statistikkloven og personopplysningsloven, og Statistisk sentralbyrå har utnevnt eget personvernombud godkjent av Datatilsynet.

Vedlegg B: Tekstmeldinger

Tekstmelding 1

Til <<navn>>. Du er trukket ut til Rusmiddelundersøkelsen som gjennomføres av Statistisk sentralbyrå (SSB). Vi vil ringe deg om to uker. I undersøkelsen måler vi bruk av rusmidler i befolkningen. Vi får høre at det er en bra undersøkelse å være med på. Du kan lese mer om den på <http://www.ssb.no/rusmidler-svar>

Tekstmelding 2

Til <<navn>>. Du er med i Rusmiddelundersøkelsen som begynner nå. Vi kommer snart til å ringe deg. Undersøkelsen gjennomføres av Statistisk sentralbyrå (SSB). Vi har sendt deg en epost med en illustrasjon. Har du spørsmål kan du kontakte oss på 62 88 56 08 (kl 9.00 til 21.00). Mvh SSB

Tekstmelding 3

I fjor gjennomførte Statistisk sentralbyrå (SSB) over 100 000 intervju. Vi er opptatt av å få med alle i våre undersøkelser og akkurat nå ønsker vi å få tak i deg på telefonen. Ønsker du å gjøre en avtale om intervju i Rusundersøkelsen kan du kontakte oss på 62 88 56 08 (kl 9.00 til 21.00). Mvh SSB

Tekstmelding 4

Vi er nå opptatt av å få inn svar til Rusundersøkelsen fra <<poststed>>. Du vil bli oppringt av en av våre intervjuere. Har du spørsmål kan du kontakte oss på 62 88 56 08 (kl 9.00 til 21.00). Mvh SSB

Tekstmelding 5

Vi ringer til deg for å få gjennomført et intervju i Rusundersøkelsen. Dersom du ikke deltar i undersøkelsen vil vi ikke få like gode opplysninger om befolkningen som vi vil få når du blir med. Ønsker du å gjøre en avtale om intervju kan du kontakte oss på 62 88 56 08 (kl 9.00 til 21.00). Mvh SSB

Vedlegg C: Eposter

Det var ikke mulig å sende epost med to bilder i grunnet teknologiske hinder som ligger i de system av løsninger vi bruker for å lage og sende epost automatisk. Derfor ble første epost sendt uten SSBs logo for å gi plass til hjelpekortet i eposten.

I epostene ligger det noe funksjon, det er mulig å velge lenke til vår svartjeneste og det genereres samtidig informasjon om hvem som kontakter oss, den informasjonen ligger i header på eposten som sendes til oss.

Epost 1

Avsender: svar@ssb.no

Emnefelt:

Vi vil intervju deg om bruk av rusmidler

Innhold:

Statistisk sentralbyrå

<http://www.ssb.no/rusmidler-svar>

Rusundersøkelsen<<ioNr>>

Til <<navn>>

Statistisk sentralbyrå (SSB) trenger informasjon fra deg for å kunne lage statistikk om tobakk-, alkohol- og annen rusmiddelbruk. Offentlige virksomheter, politikere, forskere og medier bruker statistikken for å forstå samfunnet vårt og planlegge for framtiden.

Vi kommer snart til å ringe deg

Vi ringer deg snart for å stille noen spørsmål om rusmidler.

Hvis du vil avtale tidspunkt for intervju, eller har spørsmål til undersøkelsen kan du kontakte oss på telefon 62 88 56 08 eller epost

<<link:{'svar@ssb.no'|mailto:svar@ssb.no?subject=Rusundersøkelse n: '+navn+', '+intervjuObjektId}>>.

Vi trenger akkurat dine svar for å lage god statistikk

Uansett om du ikke bruker noen rusmidler, røyker, drikker alkohol eller annet, trenger vi svarene dine. Det er frivillig å delta i undersøkelsen, men vi får mindre sikker informasjon hvis vi ikke får svar fra alle som er trukket ut.

Du er en av 3 700 personer som er trukket tilfeldig ut fra folkeregisteret til rusundersøkelsen. Utvalget skal representere et speilbilde av befolkningen i alderen 16-79 år.

Alkoholenhet

I undersøkelsen kan du bli spurt om hvor mange alkoholenheter du har drukket på et tidspunkt. For å gjøre det enklere å forstå hva en enhet er har vi laget en illustrasjon som viser alkoholenheter. Vi måler alkoholenhet for å måle alle på samme måte.

Svarkort som viser alkoholenhet

Opplysningene dine er sikre hos oss

Vi har taushetsplikt og behandler all informasjon om deg konfidensielt. Du kan når som helst trekke deg og kreve at svarene blir slettet.

For å gjøre intervjuet kortere, henter vi inn opplysninger om deg og din husstand fra registre SSB har tilgang til. Vi henter opplysninger om din husholdning fra Folkeregisteret og kobler på opplysninger om ditt og dine foresattes fødeland. I tillegg vil vi benytte opplysninger om inntekt og formue fra Skatteetaten og NAV, og opplysninger om utdanning som Statistisk sentralbyrå årlig samler inn fra skoleeiere og Lånekassen. Innen ett år etter at datafangsten er ferdig vil vi anonymisere datamaterialet slik at identifisering av den enkelte ikke er mulig.

På <http://www.ssb.no/rusmidler-svar> kan du lese mer om undersøkelsen.

Med vennlig hilsen

Christine Meyer
administrerende direktør

Epost

<<link: {'svar@ssb.no'|mailto:svar@ssb.no?subject=Rusundersøkelsen: '+navn+', '+intervjuObjektId'} >>

Telefon: 62 88 56 08 (kl. 9.00 - 21.00)

Nynorsk

Vi vil intervju deg om bruk av rusmiddel

Statistisk sentralbyrå (SSB) treng informasjon frå deg for å kunne lage offisiell statistikk om tobakk-, alkohol- og anna rusmiddelbruk. Offentlege verksemder, politikarar, forskarar og media brukar statistikken for å forstå samfunnet vårt og for å kunne planleggje for framtida.

Vi kommer snart til å ringje deg

Vi ringjer deg snart for å stille nokre spørsmål om rusmiddel.

Om du vil avtale tidspunkt for intervju, eller har spørsmål til undersøkinga, kan du kontakte oss på tlf. 62 88 56 08 eller epost <<link:{'svar@ssb.no'|mailto:svar@ssb.no?subject=Rusundersøkinga : '+navn+', '+intervjuObjektId}>>.

Vi trenger akkurat dine svar for å lage god statistikk

Uansett om du ikkje bruker nokre rusmiddel, røykjer, drikk alkohol eller anna, trenger vi svara dine. Det er frivillig å delta i undersøkinga, men vi får mindre sikker informasjon om vi ikkje får svar frå alle som er trekt ut.

Du er ein av 3 700 personar som er trekt tilfeldig ut frå folkeregisteret til rusundersøkinga. Utvalet skal representera eit spegelbilete av befolkninga i alderen 16-79 år.

Alkoholeining

I undersøkinga kan du bli spurt om kor mange alkoholeiningar du har drukke på eit tidspunkt. For å gjere det enklare å forstå kva ein eining er har vi laga ein illustrasjon som viser alkoholeiningar. Vi måler alkoholeiningar for å måle alle på same måte.

Svarkort som viser alkoholeining

Opplysningane dine er sikre hos oss

Vi har lovpålagt teieplikt og behandlar all informasjon om deg konfidensielt. Du kan når som helst trekke deg og krevje at svara dine blir sletta.

For å gjere intervjuet kortare, hentar vi nokre opplysningar om deg frå registre SSB har tilgang til. Vi hentar opplysningar om din hushald frå Folkeregisteret og koplar på opplysningar om fødeland for deg og dine føresette. I tillegg nyttar vi opplysningar om inntekt og formue frå Skatteetaten og NAV, og opplysningar om utdanning som Statistisk sentralbyrå årleg samlar inn frå skuleeigarar og Lånekassa. Innan eit år etter at datafangsten er ferdig vil vi anonymisere datamaterialet slik at indentifisering av den enkelte ikkje er mogleg.

På <http://www.ssb.no/rusmidler-svar> kan du lese meir om.

På førehand takk!
Med venleg helsing

Christine Meyer
administrerende direktør

Epost

<<link:{'svar@ssb.no|mailto:svar@ssb.no?subject=Rusundersøkinga : '+navn+','+intervjuObjektId}>>

Telefon: 62 88 56 08 (kl. 9.00 - 21.00)

Epost 2

Avsender var svar@ssb.no

Emnefelt:

I fjor gjennomførte Statistisk sentralbyrå (SSB) over 100 000 intervju

Innhold:

Rusundersøkelsen <<ioNr>>

Til<<navn>>

Vi er opptatt av å få med alle i våre undersøkelser og akkurat nå ønsker vi å få tak i deg på telefonen.

Hvis du vil avtale tidspunkt for intervju kan du kontakte oss på telefon 62 88 56 08 eller epost

<<link: {'svar@ssb.no'|mailto:svar@ssb.no?subject=Rusundersøkelsen: '+navn+', '+intervjuObjektId'}>>.

Med vennlig hilsen

Statistisk sentralbyrå

Epost:

<<link: {'svar@ssb.no'|mailto:svar@ssb.no?subject=Rusundersøkelsen: '+navn+', '+intervjuObjektId'}>>

Telefon: 62 88 56 08 (kl. 9.00 - 21.00)

Nynorsk**I fjor gjennomførte Statistisk sentralbyrå (SSB) over 100 000 intervju**

Vi er oppteken av å få med alle i våre undersøkingar og akkurat no ønskjer vi å få tak i deg på telefonen.

Om du vil avtale tidspunkt for intervju kan du kontakte oss på tlf. 62 88 56 08 eller epost

<<link: {'svar@ssb.no'|mailto:svar@ssb.no?subject=Rusundersøkinga: '+navn+', '+intervjuObjektId'}>>.

På førehand takk!

Med venleg helsing

Statistisk sentralbyrå

Epost:

<<link:{'svar@ssb.no|mailto:svar@ssb.no?subject=Rusundersøkinga
: '+navn+', '+intervjuObjektId}>>

Telefon: 62 88 56 08 (kl. 9.00 - 21.00)

Epost 3

Avsender var svar@ssb.no

Emnefelt:

**Vi er nå opptatt av å få inn svar til rusundersøkelsen
fra <POSTSTED**

Innhold:

Rusundersøkelsen <<ioNr>>

Til<<navn>>

**Vi er nå opptatt av å få inn svar til Rusundersøkelsen
fra <<poststed>>**

Du vil bli oppringt av en av våre intervjuere.

Har du spørsmål om undersøkelsen kan du kontakte oss på telefon
62 88 56 08 eller epost
<<link:{'svar@ssb.no|mailto:svar@ssb.no?subject=Rusundersøkelse
n: '+navn+', '+intervjuObjektId}>>.

Med vennlig hilsen

Statistisk sentralbyrå

Epost:

<<link:{'svar@ssb.no|mailto:svar@ssb.no?subject=Rusundersøkelse
n: '+navn+', '+intervjuObjektId}>>

Telefon: 62 88 56 08 (kl. 9.00 - 21.00)

Nynorsk

Vi er nå oppteken av å få inn svar til Rusundersøkinga frå <<poststed>>

Du vil bli oppringd av ein av våre intervjuarar.
Har du spørsmål om undersøkinga, kan du kontakte oss på telefon 62 88 56 08 eller epost
<<link: {'svar@ssb.no'|mailto:svar@ssb.no?subject=Rusundersøkinga : '+navn+', '+intervjuObjektId'}>>.

På førehand takk!

Med venleg helsing
Statistisk sentralbyrå

Epost:
<<link: {'svar@ssb.no'|mailto:svar@ssb.no?subject=Rusundersøkinga: '+navn+', '+intervjuObjektId'}>>
Telefon: 62 88 56 08 (kl. 9.00 - 21.00)

Epost 4

Avsender var svar@ssb.no

Emnefelt:

Ditt svar er viktig

Innhold:

Rusundersøkelsen <<ioNr>>

Til<<navn>>

Dersom du ikke deltar i undersøkelsen vil vi ikke få like gode opplysninger om befolkningen som vi vil få når du blir med.

Hvis du vil avtale tidspunkt for intervju kan du kontakte oss på telefon 62 88 56 08 eller epost
<<link: {'svar@ssb.no'|mailto:svar@ssb.no?subject=Rusundersøkelsen: '+navn+', '+intervjuObjektId'}>>.

Med vennlig hilsen
Statistisk sentralbyrå

Epost:
<<link: {'svar@ssb.no'|mailto:svar@ssb.no?subject=Rusundersøkelsen: '+navn+', '+intervjuObjektId'}>>
Telefon: 62 88 56 08 (kl. 9.00 - 21.00)

Nynorsk

Ditt svar er viktig

Dersom du ikkje deltek i undersøkinga vil vi ikkje få like gode opplysningar om befolkninga som vi vil få når du blir med. Om du vil avtale tidspunkt for intervju kan du kontakte oss på telefon 62 88 56 08 eller epost
<<link:{'svar@ssb.no|mailto:svar@ssb.no?subject=Rusundersøkinga : '+navn+', '+intervjuObjektId}>>.

På førehand takk!

Med venleg helsing
Statistisk sentralbyrå

Epost:
<<link:{'svar@ssb.no|mailto:svar@ssb.no?subject=Rusundersøkinga : '+navn+', '+intervjuObjektId}>>
Telefon: 62 88 56 08 (kl. 9.00 - 21.00)

Epost 5

Avsender var svar@ssb.no
Emnefelt:

Vi trenger din hjelp

Innhold:

Rusundersøkelsen <<ioNr>>

Til<<navn>>

Vi vil veldig gjerne gi hele befolkningen god og objektiv informasjon om viktige samfunnsforhold, og for å gjøre det må vi ha med deg. Det er du som er grunnlaget for det vi kan vite om bruk av rusmidler i befolkningen i 2017.

Hvis du vil avtale tidspunkt for intervju kan du kontakte oss på telefon 62 88 56 08 eller epost
<<link:{'svar@ssb.no|mailto:svar@ssb.no?subject=Rusundersøkelse n: '+navn+', '+intervjuObjektId}>>.

Med vennlig hilsen
Statistisk sentralbyrå

Epost:
<<link:{'svar@ssb.no|mailto:svar@ssb.no?subject=Rusundersøkelse n: '+navn+', '+intervjuObjektId}>>
Telefon: 62 88 56 08 (kl. 9.00 - 21.00)

Nynorsk

Vi treng din hjelp

Vi vil veldig gjerne gi heile befolkninga god og objektiv informasjon om viktige samfunnsforhold, og for å gjere det må vi ha med deg. Det er du som er grunnlaget for det vi kan vite om bruk av rusmiddel i befolkninga i 2017.

Om du vil avtale tidspunkt for intervju kan du kontakte oss på telefon 62 88 56 08 eller epost
<<link: {'svar@ssb.no'|mailto:svar@ssb.no?subject=Rusundersøkinga : '+navn+', '+intervjuObjektId'}>>.

Med venleg helsing
Statistisk sentralbyrå

Epost:
<<link: {'svar@ssb.no'|mailto:svar@ssb.no?subject=Rusundersøkinga : '+navn+', '+intervjuObjektId'}>>
Telefon: 62 88 56 08 (kl. 9.00 - 21.00)

Epost nektere

Avsender var svar@ssb.no

Emnefelt:

**Jeg jobber i Statistisk sentralbyrå med
Rusundersøkelsen**

Innhold:

Rusundersøkelsen <<ioNr>>

Til<<navn>>

Hei.

Jeg er Cato Hernes Jensen og er rådgiver i Statistisk sentralbyrå.

For tiden arbeider jeg med Rusundersøkelsen. Intervjuere fra SSB har forsøkt å komme i kontakt med deg for å få et intervju i denne undersøkelsen. Jeg håper du har anledning til å delta når vi om kort tid kontakter deg på din telefon.

Ønsker du å bli ringt til på et spesifikt nummer kan du kontakte oss på 62 88 56 08 (kl 9.00 til 21.00) eller epost
<<link: {'svar@ssb.no'|mailto:svar@ssb.no?subject=Rusundersøkelse
n: '+navn+', '+intervjuObjektId'}>>

Mvh Cato Hernes Jensen
Rådgiver
Statistisk sentralbyrå

Epost:
<<link: {'svar@ssb.no'|mailto:svar@ssb.no?subject=Rusundersøkelse
n: '+navn+', '+intervjuObjektId'}>>
Telefon: 62 88 56 08 (kl. 9.00 - 21.00)

Eg jobbar i Statistisk sentralbyrå med Rusundersøkinga

Hei

Eg er Cato Hernes Jensen og er rådgjevar i Statistisk sentralbyrå.

For tida arbeidar eg med Rusundersøkinga. Intervjuarar frå SSB har forsøkt å kome i kontakt med deg for å få eit intervju i denne undersøkinga. Eg håpar du har mogligheit til å delta når vi om kort tid kontaktar deg på din telefon.

Ønskjer du å bli ringd til på eit spesifikt nummer kan du kontakte oss på 62 88 56 08 (kl. 9.00 til 21.00) eller epost
<<link:{'svar@ssb.no'|mailto:svar@ssb.no?subject=Rusundersøkinga : '+navn+', '+intervjuObjektId'}>>

Mvh Cato Hernes Jensen
Rådgjevar
Statistisk sentralbyrå

Epost:

<<link:{'svar@ssb.no'|mailto:svar@ssb.no?subject=Rusundersøkinga : '+navn+', '+intervjuObjektId'}>>

Telefon: 62 88 56 08 (kl. 9.00 - 21.00)

Epost ikke-kontakt

Avsender var svar@ssb.no

Emnefelt:

**Jeg jobber i Statistisk sentralbyrå med
Rusundersøkelsen**

Innhold:

Rusundersøkelsen <<ioNr>>

Til<<navn>>

Hei.

Jeg er Cato Hernes Jensen og er rådgiver i Statistisk sentralbyrå.

For tiden arbeider jeg med Rusundersøkelsen. Jeg har tidligere bedt intervjuere kontakte deg om deltakelse i undersøkelsen. Jeg håper at tidspunktet passer deg bedre nå, og at du har mulighet til å delta når noen fra SSB om kort tid kontakter deg.

Har du spørsmål kan du kontakte svartjenesten på 62 88 56 08 (kl. 9.00 til 21.00)

Mvh Cato Hernes Jensen
Rådgiver
Statistisk sentralbyrå

Epost:

<<link: {'svar@ssb.no'|mailto:svar@ssb.no?subject=Rusundersøkelse
n: '+navn+', '+intervjuObjektId'}>>

Telefon: 62 88 56 08 (kl. 9.00 - 21.00)

Eg jobbar i Statistisk sentralbyrå med Rusundersøkinga

Hei

Eg er Cato Hernes Jensen og er rådgjevar i Statistisk sentralbyrå.

For tida arbeidar eg med Rusundersøkinga. Eg har tidligare bedt intervjuarar kontakte deg om deltaking i undersøkinga. Eg håpar at tidspunktet passar deg betre no, og at du har mogligheit til å delta når nokon frå SSB om kort tid kontaktar deg.

Har du spørsmål kan du kontakte svartenesten på 62 88 56 08 (kl. 9.00 til 21.00)

Mvh Cato Hernes Jensen
Rådgjevar
Statistisk sentralbyrå

Epost:

<<link:{'svar@ssb.no'|mailto:svar@ssb.no?subject=Rusundersøkinga
: '+navn+', '+intervjuObjektId'}>>

Telefon: 62 88 56 08 (kl. 9.00 - 21.00)

Epost telefonnummer

Avsender var svar@ssb.no

Emnefelt:

Vi mangler ditt telefonnummer

Innhold:

Rusundersøkelsen <<ioNr>>

Til<<navn>>

Du er trukket ut til Rusmiddelundersøkelsen som gjennomføres av Statistisk sentralbyrå (SSB). I undersøkelsen måler vi bruk av rusmidler i befolkningen. Undersøkelsen går på telefon og derfor trenger vi ditt telefonnummer.

Det er til stor hjelp om du kan gi oss ditt telefonnummer. Telefonnummeret vil kun bli brukt til denne undersøkelsen. Vi ser gjerne at du kontakter oss på telefon 62 88 56 08 eller epost <<link:{'svar@ssb.no|mailto:svar@ssb.no?subject=Rusundersøkelse n: '+navn+', '+intervjuObjektId}>>. n: '+navn+', '+intervjuObjektId}>>.

Vi vil kontakte deg om en uke om Rusundersøkelsen. Vi får ofte høre at det er en bra undersøkelse å være med på.

Du kan lese mer om den på <http://www.ssb.no/rusmidler-svar>

Med vennlig hilsen
Statistisk sentralbyrå

Epost:

<<link:{'svar@ssb.no|mailto:svar@ssb.no?subject=Rusundersøkelse n: '+navn+', '+intervjuObjektId}>>

Telefon: 62 88 56 08 (kl. 9.00 - 21.00)

Nynorsk

Vi manglar ditt telefonnummer

Du er trekt ut til Rusmiddelundersøkinga som gjennomførast av Statistisk sentralbyrå (SSB). I undersøkinga måler vi bruk av rusmiddel i befolkninga. Undersøkinga går på telefon og derfor treng vi ditt telefonnummer.

Det er til stor hjelp om du kan gi oss ditt telefonnummer. Telefonnummeret vil kun verte brukt til denne undersøkinga. Vi ser gjerne at du kontaktar oss på telefon 62 88 56 08 eller epost <<link: {'svar@ssb.no'|mailto:svar@ssb.no?subject=Rusundersøkelse n: '+navn+', '+intervjuObjektId'}>>

Vi vil kontakte deg om ein veke om Rusundersøkinga. Vi får høyre at det er en bra undersøking å vere med på.

Du kan lese meir om den på <http://www.ssb.no/rusmidler-svar>
På førehand takk!

Med venleg helsing
Statistisk sentralbyrå

Epost:
<<link: {'svar@ssb.no'|mailto:svar@ssb.no?subject=Rusundersøkelse n: '+navn+', '+intervjuObjektId'}>>
Telefon: 62 88 56 08 (kl. 9.00 - 21.00)

Vedlegg D: Skjema

2017

Spørreundersøkelse om bruk av tobakk og alkohol

INFORMASJON TIL DOKUMENTET

I spørreskjemaet skiller vi mellom tekst med ulike fargekoder. Dette er hovedreglene:

Svart skrift: vanlig spørsmålstekst som skal leses

Grønn skrift: forklaringer, instruksjoner og informasjon til intervjuer, som intervjueren bruker ved behov

Blå skrift: brukes ved gjentakelser, teksten leses ved behov

Rosa skrift: spørsmål som intervjuerne skal svare på

Understreket: teksten skal vektlegges

Kursiv: filter til spørsmålet, angir hvem som skal få spørsmålet

Tekst som er skrevet i sort i spørsmålsteksten skal altså leses opp for IO, mens tekst som er skrevet i grønt ikke skal leses.

For svaralternativene er reglene litt annerledes. Svaralternativer som er nevnt i spørsmålsteksten og står i grønt **kan** leses dersom det er nødvendig å gjenta svaralternativene for IO.

Gjennom hele skjemaet kan intervjuerne trykke F8 'vet ikke' og F9 'vil ikke svare'.

Vi har i år lagt til tekst om funksjonalitet i programmet.

Tekst i grå: er kommentar om funksjonalitet i programmet som kjører skjema. For eksempel om krav til hva slags svar som kan registreres.

For 2017 har vi også tatt med kommandoer om tid, da det ligger i skjema.

Kommandoer om hva man gjør ved begynnelsen eller slutten av en skjemadel står i rosa tekst, eks **tast <1>**.

Skjemaet er delt inn i flere deler. Hver skjemadel har overskrift av typen **Skjemadel xxxx**.

Før hvert spørsmål står variabelnavnet på variabelen som registrerer respondentens svar.

Vi har tatt inn variabler som intervjuer fyller ut om frafall, avgang, og ved avslutning av intervjuet slik at dokumentasjonen blir en gjengivelse av arbeidet som gjøres på undersøkelsen og de valg vi må ta før hver ny runde av

undersøkelsen med å endre eller beholde innholdet, det vil si svaralternativ etc, i disse variablene.

Generelt er det en svakhet at skjema ikke oppgir univers, det vil si de som skal få spørsmålet, og hvordan spørsmålet registreres i variabelen.

Det er ikke gjort rede for hvordan noen svar velges over andre, det vil si, det er ikke uttrykt hvilke spørsmål som gis til tilfeldige grupper, det kan kanskje stå i filterinformasjon, eks tilfeldig A, tilfeldig B, dersom det er en A og B inndeling.

1 Skjemadel innledning

Innled

Innledningsspørsmålet

Registrer om du skal starte intervjuet eller registrere en overføring, frafall eller avgang.

1. Start intervjuet
2. Frafall
3. Overføring fra annen intervjuer
4. Avgang

Hvis Innled = 2

Frafrgr

Hvilken frafallsgrunn passer best?

- 11 Ikke tid
- 12 IO ønsker ikke å delta
- 13 Deltar ikke av prinsipp
- 14 Andre nekter for IO
- 15 Nekt på samtykke
- 21 Kortvarig sykdom
- 22 Langvarig sykdom, svekkelse
- 23 Sykdom/ dødsfall i Ios familie, annen uforutsett hendelse
- 24 Språkproblemer
- 31 Midlertidig fraværende pga skolegang/ arbeid
- 32 Midlertidig fraværende pga ferie e l
- 33 Finner ikke adressen/ boligen
- 34 Ikke telefon – for kostbart/ langt å reise
- 35 IO ikke å treffe av andre årsaker
- 41 Andre frafallsgrunner.

Hvis Innled = 3

Ovfgr

Hvilken overføringsgrunn passer best?

- 80 IO flyttet til annet område
- 81 Kjenner IO
- 82 Intervjuer kapasitetsproblemer, sykdom el
- 83 Besøk

Hvis Innled = 4

Avggr

Hvilken avgangsgrunn passer best?

- 91 Død
- 92 Bosatt i utlandet minst 6 mndr
- 93 IO er bosatt i institusjon

*Hvis Frafrgr = 41 Bak variabelen Frafrgr står det **Frafr_41***

FrafrSpe

Har du noen flere opplysninger?

Hvis Innled = 1

Samtykke1

Registrer om IO har lest informasjonen vi har sendt eller fått informasjonen referert og samtykker i å delta.

1. Ja, IO har mottatt informasjonen og samtykker i å delta
2. Ja, IO har fått referert informasjonen og samtykker i å delta
3. Nei, IO samtykker ikke til å delta

2 Skjemadel bakgrunnsvariabler

KommNavn

I følge våre siste opplysninger bor du i [REGKOMM] kommune. Bor du fortsatt her?

Trykk <ENTER> Hvis IO fortsatt bor i [REGKOMM]. Hvis ikke, skriv nytt kommunenavn.

Hvis KommNavn = Kommunenavn

NyKomm

Trykk <backspace> for å velge kommunenummer

Kommuneliste fra år ????

Ved backspace får man tilgang til en liste med kommuner i variabel kommtext og kommunenummer i variabel KommNr. Det er mulig å søke på et kommunenavn og ved kommandoen Velg får man valgt kommunenummeret som står til kommunenavnet.

I variabelen NyKomm registreres fire siffer for valgt kommunenummer.

Yrkesstatus

Betrakter du deg hovedsakelig som yrkesaktiv?

Medregnet familiearbeid og arbeid som lærling

1 Ja

2 Nei

Hvis yrkesstatus = Nei

YrkStat2

Betrakter du deg hovedsakelig som...

1. arbeidsledig
2. skoleelev eller student
3. alders- eller førtidspensjonist
4. arbeidsufør
5. på arbeidsavklaringspenger
6. vernepliktig, sivilarbeider eller
7. hjemmearbeidende
8. annet

Hvis Yrkesstatus = Ja

Arbeid

Hva er ditt hovedyrke?

Skriv inn yrke så detaljert som mulig

Arbeid_Kod

Trykk <BackSpace> for valg av yrkeskode

Yrker etter standard for yrker, yrke08c. Vi tror det er STYRK 08.

Oversikt over hvem man bor sammen med

Siv

Er du gift eller samboer?

1. Ja, gift/registrert partner
2. Ja, samboer
3. Nei

Hvis Siv = 2 eller 3

SivStat

Hva er din sivilstatus?

Her skal du registrere IOs formelle sivilstatus.

1. Ugift
2. Gift/registrert partner
3. Enke/enkemann/gjenlevende partner
4. Separert/separert partner
5. Skilt/skilt partner

Antpers

Vi vil gjerne ha en oversikt over de personer som tilhører husholdningen. Til husholdningen regner vi alle personer som er fast bosatt i boligen, og som har felles matbudsjett. Personer som er fast bosatt i boligen, men som er borte fra hjemmet, f.eks. på grunn av arbeid skal regnes med.

Hvor mange personer er det i husholdningen din, inkludert deg selv?

(Krav til svar, ved andre tall feilmelding: Ulovlig verdi. Ikke annet enn verdier mellom 1 og 19)

Hvis Antpers>1

AntBarn1

Hvor mange i husholdningen er under 6 år?

(Krav til svar, ved andre tall feilmelding: Ulovlig verdi. Ikke annet enn verdier mellom 0 og 18)

AntBarn2

Hvor mange i husholdningen er i alderen 6-18 år?

(Krav til svar, ved andre tall feilmelding: Ulovlig verdi. Ikke annet enn verdier mellom 0 og 19)

EgenInn

Hvor stor var din egen brutto inntekt i 2016? Med brutto inntekt menes inntekt før fradrag og skatt er trukket fra. Rund av til nærmeste 1000 kr. Har IO problemer med å svare, be om svar i nærmeste 10 000 kr. Hvis ingen inntekt, marker med 0.

Ved svar høyere enn 1000 (ganger 1000) dvs en million, Tjente IO inntekt kr. Svar

Svar fra 0 og opp, ved høye verdier: Tjente IO 20000 000 kr?

HusInn

Hva vil du anslå husholdningens samlede brutto inntekt til i 2016? Rund av til nærmeste 1000 kr. Har io problemer med å svare, be om svar i nærmeste 10 000 kr. Hvis ingen inntekt, marker med 0.

Fra 0 og opp, ved høye verdier, eks: Hadde husholdningen 3000 000 i husholdningsinntekt i 2016? Husholdning mindre enn 80 får advarsel, og lavere enn 1300 får spørsmål for sjekk.

Egenopplevd helse**Helse**

Hvordan vurderer du din egen helse sånn i alminnelighet?

Vil du si et den er svært god, god, verken god eller dårlig, dårlig eller svært dårlig?

1. Svært god
2. God
3. Verken god eller dårlig
4. Dårlig
5. Svært dårlig

KlokkeA

For å få kartlagt hvor lang tid det tar å gjennomføre selve hoveddelen av intervjuet, må du merke av med <1> for registrering av starttid.

3 Skjemadel tobakksbruk

Tob1**Tobakksbruk**

Så kommer det noen spørsmål om røyking.

Hender det at du røyker? Dette inkluderer kun tobakksholdige produkter, ikke e-sigaretter.

- 1 Ja
- 2 Nei

Hvis Tob1 = Ja

Tob2

Røyker du daglig eller av og til?

1. Daglig
2. Av og til

Hvis Tob1 = Nei

Tob3

Har du noen gang røykt daglig eller av og til?

Hvis IO både har røykt daglig og av og til, kryss av for daglig.

1. Ja, daglig
2. Ja, av og til
3. Nei

Hvis Tob2=1 (daglig)

Tob2a

Hvor mange sigaretter røyker du gjennomsnittlig pr. dag? (Både fabrikklagde og hjemmerullede)

Hvis Tob2=2 (av og til)

Tob2b

Hvor mange sigaretter røyker du gjennomsnittlig pr. uke? (Både fabrikklagde og hjemmerullede).

Tob60

Bruker du snus daglig, av og til eller aldri?

1. Daglig
2. Av og til
3. Aldri

Hvis Tob60=3

Tob61

Har du noen gang brukt snus daglig eller av og til?

Hvis IO både har snust daglig og av og til, kryss av for daglig.

1. Ja, daglig
2. Ja, av og til
3. Nei

TobE

Bruker du e-sigaretter daglig, av og til eller aldri?

1. Daglig
2. Av og til
3. Aldri

Tob_K1

Trykk <1> for å markere at denne blokken er ferdig 1 Ferdig.

1 Ferdig

4 Skjemadel alkoholbruk

Drukket1

Alkoholbruk

Så går vi over til spørsmål om alkohol. Vi tenker her på alle alkoholholdige drikker, som øl, vin, brennevin, rusbrus med mer.

Har du drukket alkohol i løpet av de siste 12 månedene?

- 1 Ja
- 2 Nei

Hvis Drukket1=Nei

Drukket1b

Har du noen gang drukket alkohol?

- 1 Ja
- 2 Nei

Hvis Drukket1 = ja

Drukket2

I løpet av de siste 12 måneder, vil du si du har drukket alkohol stort sett daglig, ukentlig, månedlig eller sjeldnere?

- 1. Stort sett daglig
- 2. Ukentlig
- 3. Månedlig
- 4. Sjeldnere enn månedlig

Hvis Drukket2 = 2 (ukentlig)

Drukket2a

I løpet av de siste 12 måneder, vil du si at du har drukket alkohol 4-5 dager i uken, 2-3 dager i uken eller omtrent en dag i uken?

- 1. 4-5 dager i uken
- 2. 2-3 dager i uken, eller
- 3. Omtrent en dag i uken

Hvis Drukket2 = 3(månedlig)

Drukket2b

I løpet av de siste 12 måneder, vil du si du har drukket alkohol flere enn tre dager i måneden, 2-3 dager i måneden eller omtrent en dag i måneden?

- 1. Flere enn tre dager i måneden
- 2. 2-3 dager i måneden
- 3. Omtrent 1 dag i måneden

Hvis Drukket2 = 4 (årlig)

Drukket2c

I løpet av de siste 12 måneder, vil du si du har drukket alkohol flere enn tre dager, 2-3 dager eller omtrent en dag?

- 1. Flere enn tre dager
- 2. 2-3 dager
- 3. Omtrent 1 dag

Hvis Drukket1 = Ja

Drukket3

Alkoholbruk – frekvens og mengde

Jeg vil nå stille deg noen spørsmål om alkoholbruk siste fire uker.

Har du drukket alkohol i løpet av de siste fire ukene?

- 1 Ja
- 2 Nei

Hvis Drukket3 = Ja

Type1

I løpet av de siste fire ukene, har du drukket øl?

- 1 Ja
- 2 Nei

Type2

I løpet av de siste fire ukene, har du drukket vin?

Vin inkluderer også hetvin, portvin, sherry og lignende.

1 Ja

2 Nei

Type3

I løpet av de siste fire ukene, har du drukket brennevin?

Brennevin inkluderer også likør, vodka, shots og lignende

1 Ja

2 Nei

Type4

I løpet av de siste fire ukene, har du drukket rusbrus eller alkoholholdig cider?

1 Ja

2 Nei

Hvis Type1=ja

Type1a

I løpet av de siste fire ukene, vil du si du har drukket øl stort sett daglig, ukentlig eller sjeldnere enn ukentlig?

1. Daglig
2. Ukentlig
3. Sjeldnere enn ukentlig

Hvis Type1a = 2 (ukentlig)

Typ1a_uk

I løpet av de siste fire ukene, vil du si du har drukket øl 4-5 dager i uken, 2-3 dager i uken eller omtrent en dag i uken?

1. 4-5 dager i uken
2. 2-3 dager i uken
3. Omtrent en dag i uken

Hvis Type1a = 3 (månedlig)

Typ1a_mn

I løpet av de siste fire ukene, vil du si du har drukket øl flere enn tre dager, 2-3 dager eller bare en dag?

1. Flere enn 3 dager
2. 2-3 dager
3. Omtrent 1 dag

Hvis Type1a=1 eller 2

Type1b

Så kommer noen spørsmål om omtrent hvor mye øl du har drukket i snitt per uke de siste fire ukene. Er det lettest for deg å oppgi svaret i antall 0,33 liter eller i antall halvliter?

Flere svar mulig.

0,33 liter er vanlig størrelse på flaskeøl og små boksøl kjøpt i butikk, eller boks eller glass med øl på serveringssted.

1. 0,33 LITER
2. 0,5 LITER

Type_1b = 0,33 liter

Type_1b_1

I løpet av de siste fire ukene, omtrent hvor mange 0,33 liter øl har du drukket i gjennomsnitt per uke?

Type_1b = 0,5 liter

Type_1b_2

I løpet av de siste fire ukene, omtrent hvor mange 0,5 liter øl har du drukket i gjennomsnitt per uke?

Hvis Type1a=3

Type1c

Så kommer noen spørsmål om omtrent hvor mye øl du har drukket totalt i løpet av de siste fire ukene. Er det lettest for deg å oppgi svaret i antall 0,33 liter eller i antall halvliter?

Flere svar mulig.

0,33 liter er vanlig størrelse på flaskeøl og små boksøl kjøpt i butikk, eller glass med øl på serveringssted.

1. 0,33 liter
2. 0,5 liter

Type1c = 0,33 liter

Type1c_1

Omtrent hvor mange 0,33 liter øl har du drukket totalt i løpet av de siste fire ukene?

Type1c = 0,5 liter

Type1c_2

Omtrent hvor mange halvlitere øl har du drukket totalt i løpet av de siste fire ukene?

Hvis Type2=ja

Type2a

I løpet av de siste fire ukene, vil du si du har drukket vin stort sett daglig, ukentlig eller sjeldnere enn ukentlig?

1. Daglig
2. Ukentlig
3. Sjeldnere enn ukentlig

Hvis Type2a = 2 (ukentlig)

Type2a_uk

I løpet av de siste fire ukene, vil du si du har drukket vin 4-5 dager i uken, 2-3 dager i uken eller omtrent en dag i uken?

1. 4-5 dager i uken
2. 2-3 dager i uken, eller
3. omtrent en dag i uken

Hvis Type_2a = 3 (månedlig)

Type2a_mnd

I løpet av de siste fire ukene, vil du si du har drukket vin flere enn tre dager, 2-3 dager eller bare en dag?

1. Flere enn 3 dager
2. 2-3 dager
3. Omtrent 1 dag

Hvis Type2a=1 eller 2

Type2b

* Så kommer spørsmål om omtrent hvor mye vin du har drukket i snitt per uke de siste fire ukene. Er det lettest for deg å oppgi svaret i antall glass eller antall helflasker?

Flere svar mulig.

Et glass tilsvarer 1,5 dl og en helflaske tilsvarer 0,75 liter.

1. Glass
2. Helflasker

Her velges en eller to kategorier 1 og 2, eks 1, eller 2, eller 1-2.

Hvis Type2b = 1 (glass)

Type2b_1

I løpet av de siste fire ukene, omtrent hvor mange glass vin har du drukket i gjennomsnitt per uke?

Hvis Type2b = 2 (helflasker)

Type2b_2

I løpet av de siste fire ukene, omtrent hvor mange flasker vin har du drukket i gjennomsnitt per uke?

Hvis Type2a = 3

Type2c

Så kommer spørsmål om omtrent hvor mye vin du har drukket totalt i løpet av de siste fire ukene. Er det lettest for deg å oppgi svaret i antall glass eller antall helflasker?

Flere svar mulig.

Ett glass tilsvarer 1,5 dl og en helflaske tilsvarer 0,75 liter.

1. Glass
2. Helflasker

Hvis Type_2c = glass

Type_2c_1

Omtrent hvor mange glass vin har du drukket totalt i løpet av de siste fire ukene?

Hvis Type_2c = helflasker

Type_2c_2

Omtrent hvor mange flasker vin har du drukket totalt i løpet av de siste fire ukene?

Hvis Type3=ja

Type3a

I løpet av de siste fire ukene, vil du si du har drukket brennevin stort sett daglig, ukentlig eller sjeldnere enn ukentlig?

1. Daglig
2. Ukentlig
3. Sjeldnere enn ukentlig

Hvis Type3a = 2 (ukentlig)

Type3a_uk

I løpet av de siste fire ukene, vil du si du har drukket brennevin 4-5 dager i uken, 2-3 dager i uken eller omtrent en dag i uken?

1. 4-5 dager i uken
2. 2-3 dager i uken, eller
3. Omtrent en dag i uken

Hvis Type_3a = 3 (månedlig)

Type3a_mn

I løpet av de siste fire ukene, vil du si du har drukket brennevin flere enn tre dager, 2-3 dager eller bare en dag?

1. Flere enn 3 dager
2. 2-3 dager
3. Omtrent 1 dag

Hvis Type3a=1 eller 2

Type3b

Så kommer spørsmål om omtrent hvor mye brennevin du har drukket i snitt per uke de siste fire ukene. Er det lettest for deg å oppgi svaret i antall drammer, drinker eller shots, eller i antall helflasker?

Flere svar mulig.

En dram/drink/shots tilsvarer 4 cl, en helflaske tilsvarer 0,7 liter.

1. Drammer/drinker/shots
2. Helflasker

Her velges en eller to kategorier 1 og 2, eks 1, eller 2, eller 1-2.

Hvis Type3b = drammer, drinker eller shots

Type3b_1

I løpet av de siste fire ukene, omtrent hvor mange drammer, drinker eller shots har du drukket i gjennomsnitt per uke?

Hvis Type3b = helflasker

Type3b_2

I løpet av de siste fire ukene, omtrent hvor mange helflasker har du drukket i gjennomsnitt per uke?

Hvis Type3a=3

Type3c

Så kommer spørsmål om omtrent hvor mye brennevin du har drukket totalt i løpet av de siste fire ukene. Er det lettest for deg å oppgi svaret i antall drammer, drinker eller shots, eller i antall helflasker?

Flere svar mulig.

En dram/drink/shots tilsvarer 4 cl, en helflaske tilsvarer 0,7 liter.

1. Drammer/drinker/shots
2. Helflasker

Her velges en eller to kategorier 1 og 2, eks 1, eller 2, eller 1-2.

Hvis Type3c = 1 (drammer, drinker eller shots)

Type3c_1

Omtrent hvor mange drammer, drinker eller shots har du drukket totalt i løpet av de siste fire ukene?

Hvis Type3c = 2 (helflasker)

Type3c_2

Omtrent hvor mange helflasker har du drukket totalt i løpet av de siste fire ukene?

Hvis Type3 = ja

HB1

Har du i løpet av de siste fire ukene drukket hjemmebrent eller noe som er laget av hjemmebrent? Vi gjør oppmerksom på at det ikke er forbudt å drikke hjemmebrent.

1. Ja
2. Nei
3. Vet ikke

Hvis Type4=ja

Type4a

I løpet av de siste fire ukene, vil du si du har drukket rusbrus eller alkoholholdig cider stort sett daglig, ukentlig eller sjeldnere enn ukentlig?

1. Daglig
2. Ukentlig
3. Sjeldnere enn ukentlig

Hvis Type4a = 2 (ukentlig)

Type4a_uk

I løpet av de siste fire ukene, vil du si du har drukket rusbrus eller alkoholholdig cider 4-5 dager i uken, 2-3 dager i uken eller omtrent en dag i uken?

1. 4-5 dager i uken
2. 2-3 dager i uken, eller
3. Omtrent en dag i uken

Hvis Type4a = 3 (månedlig)

Type4a_mn

I løpet av de siste fire ukene, vil du si du har drukket rusbrus eller alkoholholdig cider Flere enn tre dager, 2-3 dager eller bare en dag?

1. Flere enn 3 dager
2. 2-3 dager
3. Omtrent 1 dag

Hvis Type4a=1 eller 2

Type4b

Så kommer spørsmål om omtrent hvor mye rusbrus eller alkoholholdig cider du har drukket i snitt per uke de siste fire ukene. Er det lettest for deg å svare i antall småflasker eller i antall 0,5 liter? **Flere svar mulig.**

1. Småflasker/småbokser
2. 0,5 liter

Type4b = småflasker

Type4b_1

I løpet av de siste fire ukene, omtrent hvor mange småflasker rusbrus eller alkoholholdig cider har du drukket i gjennomsnitt per uke?

Type4b = 0,5 liter

Type4b_2

I løpet av de siste fire ukene, omtrent hvor mange 0,5 liter rusbrus eller alkoholholdig cider har du drukket i gjennomsnitt per uke?

Hvis Type4a=3

Type4c

Så kommer spørsmål om omtrent hvor mye rusbrus eller alkoholholdig cider du har drukket totalt i løpet av fire ukene. Er det lettest for deg å svare i antall småflasker eller i antall 0,5 liter?

Flere svar mulig.

1. Småflasker/småbokser
2. 0,5 liter

Type4c = småflasker

Type4c_1

Omtrent hvor mange småflasker rusbrus eller alkoholholdig har du drukket totalt i løpet av de siste fire ukene?

Type4c = 0,5 liter

Type4c_2

Omtrent hvor mange 0,5 liter rusbrus eller alkoholholdig cider har du drukket totalt i løpet av de siste fire ukene?

Skjemaavsnitt alkohol svarkort

Hvis drukket3=ja

Svarkort1

Hvor mye man drikker ved en og samme anledning kan variere ganske mye. Snart følger noen spørsmål om hvor ofte du har drukket ulike mengder alkohol i løpet av de siste fire uker.

Har du mulighet til å finne frem illustrasjonen med eksempler på alkoholenheter som lå ved e-posten om undersøkelsen.

Gå en videre med <JA> hvis IO har illustrasjonen foran seg og nei hvis illustrasjonen ikke er tilgjengelig.

1. Ja
2. Nei

Mengde1

Hvis Svarkort1=nei skal denne tekstdelen komme opp

En alkoholenhet tilsvarer en liten flaske øl eller rusbrus, ett glass vin eller en drink. En flaske vin eller en sixpack øl tilsvarer seks enheter. En halvliter øl tilsvarer 1,5 alkoholenhet.

Ett glass vin tilsvarer mengden man får servert på et serveringssted. En sixpack øl tilsvarer flasker/bokser à 0,33 l

Hvis Svarkort1=ja kommer denne tekstdelen alene

Det kan være vanskelig å regne ut antall alkoholenheter, og vi vil derfor gi deg noen svarkategorier i de neste spørsmålene. Hvor mange alkoholenheter er det meste du har drukket ved en og samme anledning i løpet av de siste fire ukene? Er det... **Alle svarkategoriene leses opp**

1. 12 eller flere
2. 6-11
3. 3-5
4. 1-2

Hvis Mengde1 = 1

Mengde2a

I løpet av de siste fire ukene, hvor ofte har du drukket 12 eller flere alkoholenheter ved en og samme anledning?

1. Stort sett hver dag
2. 4-5 ganger i uken
3. 2-3 ganger i uken
4. Omtrent en gang i uken
5. 2-3 ganger siste fire uker
6. En gang siste fire uker

Kun ett svar

Hvis Mengde1 = 1 eller 2

Mengde2b

I løpet av de siste fire ukene, hvor ofte har du drukket 6-11 alkoholenheter ved en og samme anledning?

1. Stort sett hver dag
2. 4-5 ganger i uken
3. 2-3 ganger i uken
4. Omtrent en gang i uken
5. 2-3 ganger siste fire uker
6. En gang siste fire uker
7. Aldri

Kun ett svar

Hvis Mengde1 = 1, 2 eller 3

Mengde2c

I løpet av de siste fire ukene, hvor ofte har du drukket 3-5 alkoholenheter ved en og samme anledning?

1. Stort sett hver dag
2. 4-5 ganger i uken
3. 2-3 ganger i uken
4. Omtrent en gang i uken
5. 2-3 ganger siste fire uker
6. En gang siste fire uker
7. Aldri

Kun ett svar

Hvis Mengde1 = 1, 2, 3 eller 4

Mengde2d

I løpet av de siste fire ukene, hvor ofte har du drukket 1-2 alkoholenheter ved en og samme anledning?

1. Stort sett hver dag
2. 4-5 ganger i uken
3. 2-3 ganger i uken
4. Omtrent en gang i uken
5. 2-3 ganger siste fire uker
6. En gang siste fire uker
7. Aldri

Kun ett svar

Hvis Drukket1 = 1

Beruset

I løpet av de siste 12 måneder, hvor ofte har du drukket så mye alkohol at du har følt deg tydelig beruset? Vil du si stort sett daglig, ukentlig, månedlig, sjeldnere enn månedlig eller aldri?

1. Daglig
2. Ukentlig
3. Månedlig
4. Sjeldnere enn månedlig
5. Aldri

Hvis Beruset = 2

Beruset1

I løpet av de siste 12 månedene, vil du si du har følt deg tydelig beruset 4-5 dager i uken, 2-3 dager i uken eller omtrent en dag i uken?

1. 4-5 dager i uken
2. 2-3 dager i uken, eller
3. Omtrent 1 dag i uken

Hvis Beruset = 3

Beruset2

I løpet av de siste 12 måneder, vil du si du har følt deg tydelig beruset flere enn tre dager i måneden, 2-3 dager i måneden eller omtrent en dag i måneden?

1. Flere enn 3 dager i måneden
2. 2-3 dager i måneden
3. Omtrent 1 dag i måneden

Hvis Beruset = 4

Beruset3

I løpet av de siste 12 måneder, vil du si du har drukket så mye alkohol at du har følt deg tydelig beruset flere enn tre dager, 2-3 dager eller omtrent en dag?

1. Flere enn 3 dager
2. 2-3 dager
3. Omtrent 1 dag

Beruset4

Hvor mange alkoholenheter må du vanligvis drikke for å føle deg tydelig beruset?

En alkoholenhet tilsvarer en liten flaske med øl eller cider/rusbrus, ett glass vin eller en drink brennevin.

En flaske vin eller en sixpack flaskeøl tilsvarer seks enheter. En halvliter øl er 1,5 enheter.

Antall

Alk_kl

Trykk <1> for å markere at denne blokken er ferdig 1 Ferdig.

1 Ferdig

Skjemaavsnitt risikofull alkoholbruk

Audit2 til og med audit8 hvis Drukket1=ja

Audit2

Risikofull alkoholbruk

Nå skal jeg stille deg noen ytterlige spørsmål om alkoholbruk de siste 12 månedene.

De dagene du har drukket alkohol i løpet av det siste året, hvor mye har du vanligvis drukket? Angi svaret i alkoholenheter der 1 enhet tilsvarer en drink, ett glass vin eller 1 liten flaske øl.

Er det...

1. 1-2
2. 3-4
3. 5-6
4. 7-9
5. 10 eller flere

Hvis Drukket1=ja

Audit3

løpet av det siste året, hvor ofte har du drukket seks alkoholenheter eller mer ved en og samme anledning? Vil du si stort sett daglig, ukentlig, månedlig, sjeldnere enn månedlig eller aldri?

1. Daglig
2. Ukentlig
3. Månedlig
4. Sjeldnere enn månedlig
5. Aldri

Hvis Audit3= 2

Audit3_1

I løpet av de siste 12 månedene, vil du si du har drukket 6 eller flere alkoholenheter 4-5 dager i uken, 2-3 dager i uken eller omtrent en dag i uken?

1. 4-5 dager i uken
2. 2-3 dager i uken, eller
3. Omtrent 1 dag i uken

Hvis Audit3 = 3

Audit3_2

I løpet av de siste 12 månedene, vil du si du har drukket 6 eller flere alkoholenheter flere enn tre dager i måneden, 2-3 dager i måneden eller omtrent en dag i måneden?

1. Flere enn 3 dager i måneden
2. 2-3 dager i måneden
3. Omtrent 1 dag i måneden

Hvis Audit3 = 4

Audit3_3

I løpet av de siste 12 månedene, vil du si du har drukket 6 eller flere alkoholenheter flere enn tre dager, 2-3 dager eller omtrent en dag?

1. Flere enn 3 dager
2. 2-3 dager
3. Omtrent 1 dag

Hvis Drukket1=ja

Audit4

I løpet av det siste året, hvor ofte har du ikke vært i stand til å stoppe å drikke alkohol når du først hadde begynt?

Er det...

1. Aldri
2. Sjeldnere enn månedlig
3. Månedlig
4. Ukentlig
5. Daglig eller nesten daglig

Hvis Drukket1=ja

Audit5

I løpet av det siste året, hvor ofte har du på grunn av at du har drukket alkohol unnlatt å gjøre ting som normalt forventes av deg?

Er det...

1. Aldri
2. Sjeldnere enn månedlig
3. Månedlig
4. Ukentlig
5. Daglig eller nesten daglig

Hvis Drukket1=ja

Audit6

I løpet av det siste året, hvor ofte har du startet dagen med å drikke alkohol for å komme i gang etter du hadde drukket mye alkohol dagen før?

Er det...

1. Aldri
2. Sjeldnere enn månedlig
3. Månedlig
4. Ukentlig
5. Daglig eller nesten daglig

Hvis Drukket1=ja

Audit7

I løpet av det siste året, hvor ofte har du hatt skyldfølelse eller følt anger etter at du har drukket?

Er det...

1. Aldri
2. Sjeldnere enn månedlig
3. Månedlig
4. Ukentlig
5. Daglig eller nesten daglig

Hvis Drukket1=ja

Audit8

I løpet av det siste året, hvor ofte har du ikke husket hva som hendte kvelden før fordi du hadde drukket alkohol?

Er det...

1. Aldri
2. Sjeldnere enn månedlig
3. Månedlig
4. Ukentlig
5. Daglig eller nesten daglig

Hvis Drukket1b ≠ Nei

Audit9

Så har vi noen spørsmål om det følgende har hendt deg noen gang i løpet av livet.

Har du eller andre noen gang blitt skadet som følge av at du har drukket alkohol?

1. Ja
2. Nei

I spørsmål Drukke1b blir de som ikke har drukket de siste 12 månedene spurt om de noen gang har drukket. Har de ikke noen gang drukket gir ikke Audit9 noen mening å bli spurt om.

Hvis Audit9 = ja

Audit9a

Har det skjedd i løpet av det siste året?

1. Ja
2. Nei

Hvis Drukke1b ≠ Nei

Audit10

Har en slektning, venn, lege eller annen helsearbeider noen gang uttrykt bekymring for ditt alkoholforbruk, eller antydnet at du bør redusere drikkingen?

1. Ja
2. Nei

Hvis Drukke1b ≠ Nei

Hvis Audit10 = ja

Audit10a

Har det skjedd i løpet av det siste året?

1. Ja
2. Nei

Aud_KI

Trykk <1> for å markere at denne blokken er ferdig 1 Ferdig.
1 Ferdig

Skjemaavsnitt arbeidsliv og alkohol

Hvis yrkesstatus=ja Disse spørsmålene skal kunne stilles til de som betrakter seg som yrkesaktiv

Arb_alk1

Arbeidsliv og alkohol

Nå kommer noen spørsmål om alkohol og arbeidsliv

I løpet av de siste 12 månedene, har du hatt en eller flere sykefraværsdager, med eller uten legeattest? Gjelder alle typer sykefravær.

1. Ja
2. Nei

Hvis Arb_alk1=JA

Omtrent hvor mange dager? Hvis IO oppgir svaret i uker eller måneder, så regn ut cirka hvor mange dager det gjelder (en uke regnes som 5 arbeidsdager, en måned regnes som 20 arbeidsdager, ett år regnes som 230 arbeidsdager).

Arb_alk2

I løpet av de siste 12 månedene, hvor mange ganger har du vært mindre effektiv på jobb fordi du drakk alkohol dagen før?

Antall dager

Arb_alk3

I løpet av de siste 12 månedene, hvor mange ganger var du borte deler av arbeidsdagen fordi du drakk alkohol dagen før?

Antall dager

Arb_alk4

I løpet av de siste 12 månedene, hvor mange hele arbeidsdager var du borte fordi du drakk alkohol dagen før?

Antall dager

Arb_alk5

I løpet av de siste 12 månedene, hvor mange arbeidsdager var du totalt sett borte på grunn av egen alkoholbruk (fordi du hadde drukket, bakrus, ulykker eller sykdom relatert til alkoholbruk)?

Antall dager

Arb_k1

Trykk <1> for å markere at denne blokken er ferdig 1 Ferdig.
1 Ferdig

Skjemaavsnitt serveringssted

Sted

I løpet av de siste 12 månedene, hvor ofte har du drukket alkohol på et serveringssted? Vil du si stort sett daglig, ukentlig, månedlig, sjeldnere enn månedlig eller aldri?

Serveringssted = restaurant, pub, bar, klubb eller lignende

1. Daglig
2. Ukentlig
3. Månedlig
4. Sjeldnere enn månedlig
5. Aldri

Hvis Sted= 2

Sted1

I løpet av de siste 12 månedene, vil du si du har drukket på et serveringssted 4-5 dager i uken, 2-3 dager i uken eller omtrent en dag i uken?

1. 4-5 dager i uken
2. 2-3 dager i uken, eller
3. Omtrent en dag i uken

Hvis Sted = 3

Sted2

I løpet av de siste 12 månedene, vil du si du har drukket på et serveringssted flere enn tre dager i måneden, 2-3 dager i måneden eller omtrent en dag i måneden?

1. Flere enn 3 dager i måneden
2. 2-3 dager i måneden
3. Omtrent 1 dag i måneden

Hvis Sted = 4

Sted3

I løpet av de siste 12 månedene, vil du si du har drukket på et serveringssted flere enn tre dager, 2-3 dager eller omtrent en dag?

1. Flere enn 3 dager
2. 2-3 dager
3. Omtrent 1 dag

Sted_K1

Trykk <1> for å markere at denne blokken er ferdig 1 Ferdig.
1 Ferdig

Skjemaavsnitt uregistrert konsum

Uregistrert konsum - handel i utlandet

Ureg1

Så går vi over til spørsmål om handel i utlandet.

I løpet av de siste 12 månedene, har du vært i utlandet?

Regn også med eventuelle reiser/dagsturer til Sverige eller andre naboland.

1. Ja
2. Nei

Hvis Ureg1 = ja.

Ureg2

I løpet av de siste 12 månedene, tok du med deg alkohol hjem fra minst én av reisene til utlandet?

Innkjøp i taxfree-butikker i Norge på vei hjem regnes også med.

1. Ja
2. Nei

Hvis Ureg2=ja.

Ureg3a

I løpet av de siste 12 månedene, hvor mange ganger tok du med deg hjem alkohol som var kjøpt på tax-free på norsk flyplass?

Hvis Ureg3a > 0 eller «vet ikke» eller «neker»

Ureg3b

Vi vil nå be deg om å tenke på sist gang du tok med deg hjem alkohol som var kjøpt på taxfree på norsk flyplass. Hvor mye tok du da med deg av øl, vin, brennevin og/eller cider/rusbrus? Du kan oppgi i bokser, flasker eller liter hva du tok med deg av ulike drikkesorter. **Flere svar mulig.**

Skriv inn riktig antall av hver drikkesort i rutene under (det grå feltet).

Du kan klikke deg mellom rutene med piltastene.

Øl

Antall bokser/flasker a 0,33 liter

Antall bokser/flasker a 0,5 liter
liter

Vin

Antall flasker a 0,375 liter

Antall flasker a 0,75 liter
liter

Brennevin

Antall flasker a 0,35 liter

Antall flasker a 0,5 liter

Antall flasker a 0,7 liter

Antall flasker a 1 liter **Vanlig på taxfree**
liter

Rusbrus

Antall bokser/flasker a 0,33 liter

Antall bokser/flasker a 0,5 liter
liter

Ureg4a

I løpet av de siste 12 månedene, hvor mange ganger tok du med deg hjem alkohol som var kjøpt på taxfree på ferge som går til Norge?

Hvis Ureg4a > 0. (også hvis «vet ikke», «vil ikke svare»)

Ureg4b

Vi vil nå be deg om å tenke på sist gang du tok med deg hjem alkohol som var kjøpt på taxfree på ferge som går til Norge. Hvor mye tok du da med deg av øl, vin, brennevin og/eller cider/rusbrus? **Du kan oppgi i bokser, flasker eller liter hva du tok med deg av ulike drikkesorter. Flere svar mulig.**

Skriv inn riktig antall av hver drikkesort i rutene under (det grå feltet).

Du kan klikke deg mellom rutene med piltastene.

Øl

Antall bokser/flasker a 0,33 liter

Antall bokser/flasker a 0,5 liter
liter

Vin

Antall flasker a 0,375 liter

Antall flasker a 0,75 liter
liter

Brennevin

Antall flasker a 0,35 liter

Antall flasker a 0,5 liter

Antall flasker a 0,7 liter

Antall flasker a 1 liter Vanlig på taxfree
liter**Rusbrus**

Antall bokser/flasker a 0,33 liter

Antall bokser/flasker a 0,5 liter

liter

Ureg5a

I løpet av de siste 12 månedene, hvor mange ganger tok du med deg hjem alkohol som var kjøpt i Sverige?

Hvis Ureg5a > 0. (også hvis «vet ikke», «vil ikke svare»)

Ureg5b

Vi vil nå be deg om å tenke på sist gang du tok med deg hjem alkohol som var kjøpt i Sverige. Hvor mye tok du da med deg av øl, vin, brennevin og/eller cider/rusbrus? Du kan oppgi i bokser, flasker eller liter hva du tok med deg av ulike drikkesorter. Flere svar mulig.

Skriv inn riktig antall av hver drikkesort i rutene under (det grå feltet).

Du kan klikke deg mellom rutene med piltastene.

Øl

Antall bokser/flasker a 0,33 liter

Antall bokser/flasker a 0,5 liter

liter

Vin

Antall flasker a 0,375 liter

Antall flasker a 0,75 liter

liter

Brennevin

Antall flasker a 0,35 liter

Antall flasker a 0,5 liter

Antall flasker a 0,7 liter

Antall flasker a 1 liter Vanlig på taxfree
liter**Rusbrus**

Antall bokser/flasker a 0,33 liter

Antall bokser/flasker a 0,5 liter

Liter

Ureg6a

I løpet av de siste 12 månedene, hvor mange ganger tok du med deg hjem alkohol som var kjøpt utenlands i andre land enn Sverige? Ta ikke med innkjøp du tidligere har fortalt om.

Her skal du ta med alkohol som er kjøpt på taxfree på utenlandsk flyplass eller butikker/utsalgssteder i andre land enn Sverige.

Hvis Ureg6a > 0. (også hvis «vet ikke», «vil ikke svare»)

Ureg6b

Vi vil nå be deg om å tenke på sist gang du tok med deg hjem alkohol som var kjøpt utenlands i andre land enn Sverige. Hvor mye tok du da med deg av øl, vin, brennevin og/eller cider/rusbrus? Du kan oppgi svaret i bokser, flasker eller liter hva du tok med deg av ulike drikkesorter. Flere svar mulig.

Skriv inn riktig antall av hver drikkesort i rutene under (det grå feltet). Du kan klikke deg mellom rutene med piltastene.

Øl

Antall bokser/flasker a 0,33 liter
Antall bokser/flasker a 0,5 liter
liter

Vin

Antall flasker a 0,375 liter
Antall flasker a 0,75 liter
liter

Brennevin

Antall flasker a 0,35 liter
Antall flasker a 0,5 liter
Antall flasker a 0,7 liter
Antall flasker a 1 liter Vanlig på taxfree
liter

Rusbrus

Antall bokser/flasker a 0,33 liter
Antall bokser/flasker a 0,5 liter
Liter

Alle får spørsmål Ureg15b

Ureg15b

I løpet av de siste 12 månedene, har du kjøpt alkohol i Norge som har vært betydelig billigere enn vanlig utsalgspris på Vinmonopol eller i butikk? For eksempel hjemmebrent, inns muglet alkohol, altså alkohol som ikke er kjøpt på vinmonopolet, butikk eller andre vanlige utsalgssteder for alkohol. Lovlige innkjøp fra utlandet og lovlig brygging skal ikke regnes med.

1. Ja
2. Nei

Hvis Ureg15b = Ja

Ureg16b

I løpet av disse 12 månedene, kjøpte du øl, vin, brennevin og/eller rusbrus/cider?

Flere svar mulig.

1. Øl
2. Vin
3. Brennevin
4. Rusbrus eller cider

Flere svar mulig.

Univers: alle får spørsmål

Ureg19

I løpet av de siste 12 månedene, har du laget noen form for alkohol selv?

1. Ja
2. Nei

Hvis Ureg19=ja.

Ureg20

I løpet av disse 12 månedene, lagde du øl, vin, brennevin og/eller rusbrus/cider?

Flere svar mulig.

1. Øl
2. Vin
3. Brennevin
4. Rusbrus eller cider

Ureg_K1

Trykk <1> for å markere at denne blokken er ferdig 1 Ferdig.

1 Ferdig

5 Skjemadel reseptbelagte legemidler

Reseptbelagte legemidler

Leg1

Vi går nå over til noen spørsmål om bruk av reseptbelagte legemidler

Har du i løpet av de siste 12 måneder brukt reseptbelagte sovemidler?

For eksempel Imovane, Zopiclon, Stilnoct, Apodorm, Flunipam

1. Ja
2. Nei

Hvis Leg1 = ja

Leg2

Har du brukt slike sovemidler daglig eller nesten daglig over en periode på minst en uke?

3. Ja
4. Nei

Hvis Leg2 = ja

Leg3

Hvor lang var den lengste sammenhengende periode med bruk av sovemidler?

1. 1 til 2 uker
2. 3 til 4 uker
3. 1 til 3 måneder
4. Mer enn 3 måneder

Leg5

Har du i løpet av de siste 12 måneder brukt reseptbelagte beroligende midler?

For eksempel Sobril, Valium, Vival

1. Ja
2. Nei

Hvis Leg5 = ja

Leg6

Har du brukt slike beroligende midler daglig eller nesten daglig over en periode på minst en uke?

1. Ja
2. Nei

Hvis Leg6 = ja

Leg7

Hvor lang var den lengste sammenhengende periode med bruk av beroligende midler?

1. 1 til 2 uker
2. 3 til 4 uker
3. 1 til 3 måneder
4. Mer enn 3 måneder

Leg9

Har du i løpet av de siste 12 måneder brukt reseptbelagte smertestillende midler?

For eksempel Paralgin Forte, Nobligan

1. Ja
2. Nei

Hvis Leg9 = ja

Leg10

Har du brukt slike smertestillende midler daglig eller nesten daglig over en periode på minst en uke?

1. Ja
2. Nei

Hvis Leg10 = ja

Leg11

Hvor lang var den lengste sammenhengende periode med bruk av smertestillende midler?

1. 1 til 2 uker
2. 3 til 4 uker
3. 1 til 3 måneder
4. Mer enn 3 måneder

Lege_K1

Trykk <1> for å markere at denne blokken er ferdig 1 Ferdig.
1 Ferdig

6 Skjemadel narkotiske stoffer (stilles kun til personer 16-64 år)

Skjemadelen stilles kun til personer 16-64 år

Hvis 16 $\geq$ alder $\leq$ 64 år

De får Blokk narko_can

Narkotiske stoffer

Bruk av cannabis og ulike narkotiske stoffer forekommer i alle lag av befolkningen, og formålet med undersøkelsen er å få mer kunnskap om utbredelsen. Vi vet at dette kan oppleves som sensitive spørsmål, og minner derfor om at svarene blir anonymisert og kun brukt til forskningsformål. Vi starter med noen spørsmål om cannabis.

Can1

Har du noen gang prøvd cannabis? Cannabis inkluderer hasj, marihuana, cannabisolje, skunk, sensimilla

1. Ja
2. Nei

Hvis Can1=ja

Can2

Hvor mange ganger har du prøvd eller brukt cannabis?

En gang betyr én enkelt joint/pipe, to joints/piper samme dag regnes som to ganger.

1. En gang
2. 2-5 ganger
3. 6-10 ganger
4. 11 – 50 ganger
5. Mer enn 50 ganger

Hvis Can1=ja

Can3

Hvor gammel var du da du prøvde cannabis *hvis C2 $\neq$ 1* [første gang]?

Alder:

Hvis Can1=ja

Can4

[*hvis Can2 $\neq$ 1 Første gang/ hvis Can2 =1 Da*] du prøvde cannabis, hadde du da drukket alkohol tidligere samme dag?

1. Ja
2. Nei
3. Husker ikke/vet ikke

Hvis Can2 $\neq$ 1

Can5

Sist gang du brukte cannabis, hadde du da drukket alkohol tidligere samme dag?

1. Ja
2. Nei
3. Husker ikke/vet ikke

Can6

Har du prøvd eller brukt cannabis i løpet av de siste 12 måneder?

1. Ja
2. Nei

Hvis Can6=ja

Can7

Hvilke typer cannabis har du prøvd i løpet av de siste 12 måneder? Har du prøvd...

Flere svar mulig

1. Hasj
2. Marihuana
3. Cannabisolje
4. Skunk eller sensimilla
5. Andre typer cannabis

Flere svar mulig

Hvis Can7=5

Can7sps

Hvilke andre typer cannabis har du prøvd?

Hvis Can6=ja

Can8

[*hvis Can2 ≠ 1* Sist gang/ *hvis Can2 = 1* Da] du brukte cannabis, fikk du den av kjente, kjøpte du den av kjente, kjøpte du den via internett, kjøpte du den av ukjente på annen måte, eller dyrket du den selv?

1. Fikk av kjente
2. Kjøpte av kjente
3. Kjøpte via internett
4. Kjøpte av ukjente på annen måte
5. Dyrket selv
6. Annet, spesifiser

Can8Sps

På hvilken annen måte fikk du cannabis?

Hvis Can6=ja

Can9

* Hvor mange ganger har du brukt cannabis de siste 12 måneder?

En gang tilsvarende én joint/pipe, to ganger tilsvarende to joints/piper og så videre.

1. 1-5 ganger
2. 6-10 ganger
3. 11-50 ganger
4. Mer enn 50 ganger

Hvis Can6=ja

Can10

Har du brukt cannabis i løpet av de siste fire ukene?

1. Ja
2. Nei

Hvis Can10=ja

Can11

Hvor mange dager i de siste fire ukene har du brukt cannabis?

1. 20 dager eller mer
2. 10-19 dager
3. 4-9 dager
4. 1-3 dager

Can13

Hvor mange joints eller piper røykte du sist døgn du brukte cannabis?

Hvis Can2 =4 eller 5

Can14

Har du noen gang brukt cannabis regelmessig, det vil si minst en gang i uken i minst et halvt år?

1. Ja
2. Nei

Skjemaavsnitt, andre narkotiske stoffer

Andre narkotiske stoffer

Så har vi noen spørsmål om andre narkotiske stoffer

Ans1

Har du noen gang prøvd narkotiske stoffer som kokain, ecstasy, amfetaminer, relevin, heroin, GHB/GBL eller LSD?

1. Ja
2. Nei

Hvis Ans1 = Ja

Ans2

Hvilke stoffer har du prøvd? Flere svar mulig

1. Kokain
2. Ecstasy/MDMA
3. Amfetaminer/speed
4. Relevin
5. Heroin
6. GHB/GBL
7. LSD
8. Andre

Hvis Ans2 = 8

Ans2_sp1

Hvilke andre er dette?

Annet narkotisk stoff 1

Ans2_sp2

Hvilke andre er dette?

Annet narkotisk stoff 2

Hvis IO bare har prøvd ett annet, gå videre med <ENTER>

Ans2_sp3
Hvilke andre er dette?
Annet narkotisk stoff 3

Hvis IO bare har prøvd to andre, gå videre med <ENTER>

Ans3_1 til Ans3_7 –for hvert av stoffene IO oppgir i Ans2 og Ans2_sp1 Ans2_sp2
Ans2_sp3
Har du brukt [stoffer IO har opplyst om i ANS_2 og ANS_2_spes] i løpet av de siste
12 månedene?

1. Ja
2. Nei

Hvis Ans2_sp1 Ans2_sp2 Ans2_sp3 har innhold
Ans3_sp1 Ans3_sp2 Ans3_sp3
Har du brukt [stoffer IO har opplyst om] siste 12 månedene?

1. Ja
2. Nei

Hvis Ans3=1 For de som har brukt kokain siste 12 måneder:
Ans5
Hvor mange dager har du brukt kokain de siste 12 måneder?

1. 1-5 dager
2. 6-10 dager
3. 11 – 50 dager
4. 50 dager eller mer

Hvis Ans3=1 For de som har brukt kokain siste 12 måneder:
Ans6
Hvor mange av de siste 12 månedene har du brukt kokain? Ta med måneder hvor
du har brukt kokain minst en gang!

Hvis Ans3=3 For de som har brukt amfetamin siste 12 måneder:
Ans9
Hvor mange dager har du brukt amfetamin_de siste 12 måneder?

1. 1-5 dager
2. 6-10 dager
3. 11 – 50 dager
4. 50 dager eller mer

Hvis Ans3=3 For de som har brukt amfetamin siste 12 måneder:
Ans10
Hvor mange av de siste 12 månedene har du brukt amfetamin? Ta med måneder
hvor du har brukt amfetamin minst en gang!

Skjemaavsnitt nye rusmidler

Nye rusmidler

Vi går nå over til noen spørsmål om bruk av nye typer rusmidler.

NyRus1

Har du noen gang brukt nye rusmidler, ofte kalt 'legal highs' eller 'research chemicals' (for eksempel syntetiske cannabinoider, mefedron, 5-it eller planter som salvia eller kratom)?

1. Ja
2. Nei
3. Husker ikke/vet ikke

Hvis NyRus1 = ja

NyRus2

Hvilke stoffer har du brukt?

Flere svar mulig

1. Syntetiske cannabinoider (for eksempel JWH-018, AM-2201, UR-144)
2. Syntetiske katinoner (for eksempel mefedron, 4-MEC, MDPV)
3. Andre nye rusmidler

Hvis NyRus2 = 3

NyRus2_sp1

Hvilke andre rusmidler er dette?

Annet nytt rusmiddel 1

Hvis NyRus2_sp1 har innhold

NyRus2_sp1

Hvilke andre rusmidler er dette?

Annet nytt rusmiddel 2

Hvis IO bare har prøvd ett annet, gå videre med <ENTER>

Hvis NyRus2_sp2 har innhold

NyRus2_sp1

Hvilke andre rusmidler er dette?

Annet nytt rusmiddel 3

Hvis IO bare har prøvd to andre, gå videre med <ENTER>

Hvis NyRus2 = Syntetiske cannabinoider

NyRus3_1

Har du prøvd eller brukt syntetiske cannabinoider i løpet av de siste 12 månedene?

1. Ja
2. Nei

Hvis NyRus2 = Syntetiske katinoner

NyRus3_2

Har du prøvd eller brukt syntetiske katinoner i løpet av de siste 12 månedene?

1. Ja
2. Nei

Hvis NyRus2_sp1 har innhold

Har du brukt [*innhold fra NyRus2_sp1*] siste 12 månedene?

1. Ja
2. Nei

Hvis NyRus2_sp2 har innhold

Har du brukt [*innhold fra NyRus2_sp2*] siste 12 månedene?

1. Ja
2. Nei

Hvis NyRus2_sp3 har innhold

Har du brukt [*innhold fra NyRus2_sp3*] siste 12 månedene?

1. Ja
2. Nei

Nark_K1

Trykk <1> for å markere at denne blokken er ferdig.

1 Ferdig

7 Skjemadel prestasjonsfremmende midler

Prestasjonsfremmende midler.

Vi går nå over til noen spørsmål om bruk av prestasjonsfremmende midler som benyttes for å øke muskelmasse og muskelstyrke. Vi er interessert i å høre om erfaringer med slik bruk både fra personer som har eller har hatt idrett som hovedbeskjeftigelse og fra andre.

Dop0

Er du for tiden profesjonell idrettsutøver, dvs. har idrett som din hovedbeskjeftigelse, eller har du hatt det før?

3. Ja
4. Nei
5. Har vært profesjonell idrettsutøver tidligere

Dop1

Har du noen gang prøvd prestasjonsfremmende og muskeloppbyggende midler som anabole steroider eller veksthormoner?

1. Ja
2. Nei

Hvis Dop1 = Ja

Dop2

Hvilke stoffer har du prøvd? *Flere svar mulig*

1. Anabole steroider (som for eksempel Trenbolone, Winstrol, Turanabol, Deca Durabolin, Sustanon, Primobolane, Dianabol, Masteron, Anadrol, Anavar)
2. Veksthormoner (som for eksempel Somatropin, Genotropin)
3. Andre prestasjonsfremmende midler

Hvis Dop2 = 3

Dop2_sp1

Hvilke andre prestasjonsfremmende midler er dette?

Annet prestasjonsfremmende middel 1

Hvis Dop2_sp1 = innhold

Dop2_sp2

Hvilke andre prestasjonsfremmende midler er dette?

Annet prestasjonsfremmende middel 2

Hvis IO bare har prøvd ett annet, gå videre med <ENTER>

Hvis Dop2_sp2 = innhold

Dop2_sp3

Hvilke andre prestasjonsfremmende midler er dette?

Annet prestasjonsfremmende middel 3

Hvis IO bare har prøvd to andre, gå videre med <ENTER>

SPØRSMÅLENE DOP _3 - DOP _6 STILLES FOR HVERT AV STOFFENE
OPPGITT I DOP _2

DOP _3 –for hvert av stoffene IO oppgir i DOP _2 og DOP _2_spes

Har du brukt [stoffer IO har opplyst om i DOP _2 og DOP _2_spes] i løpet av de siste 12 måneder?

Hvis Dop2 = Anabole steroider

Dop3_1

Har du brukt anabole steroider i løpet av de siste 12 måneder?

1. Ja
2. Nei

Hvis Dop2 = Veksthormoner

Dop3_2

Har du brukt anabole steroider i løpet av de siste 12 måneder?

1. Ja
2. Nei

Hvis Dop2_sp1 eller Dop2_sp2 eller Dop2_sp3 = innhold

Dop3_3_sp1 Dop3_3_sp2 Dop3_3_sp3

Har du brukt [innhold] i løpet av de siste 12 måneder?

1. Ja
2. Nei

Sjekker for hver av oppgitte stoffer

8 Skjemadel slankende vektreduserende preparater

Slankende/vekstreduserende preparater

Vi ønsker nå å høre om du har brukt preparater for å gå ned i vekt. Vi er interessert i å høre om bruk av produkter som ikke er lovlig i Norge og om bruk av reseptbelagte midler som ikke er brukt i samsvar med legens foreskrivning. Vi ønsker ikke å inkludere produkter kjøpt i helsekostbutikker (slankete, shakes, og lignende) eller lovlig midler bestilt over internett.

Kropp1

Har du noen gang prøvd slankende preparater som er ulovlige i Norge eller brukt reseptbelagte preparater på en måte som ikke er i samsvar med legens foreskrivning?

1. Ja
2. Nei
3. Usikker på om preparatet er ulovlig eller ikke

Hvis Kropp1 = 1 eller 3

Kropp2_1

Hvilke preparater har du prøvd?

Preparat 1

Hvis Kropp2_1 = innhold

Kropp2_2

Hvilke preparater har du prøvd?

Preparat2.

Hvis IO bare har prøvd ett preparat, gå videre med <ENTER>

Hvis Kropp2_2 = innhold

Kropp2_3

Hvilke preparater har du prøvd?

Preparat2.

Hvis IO bare har prøvd to preparat, gå videre med <ENTER>

Hvis innhold i Kropp2_1

Kropp4_1

Preparat1

Har du brukt [*innhold i Kropp2_1*] i løpet av de siste 12 månedene?

1. Ja
2. Nei

Hvis innhold i Kropp2_2

Kropp4_2

Preparat2

Har du brukt [*innhold i Kropp2_2*] siste 12 månedene?

1. Ja
2. Nei

Hvis innhold i Kropp2_3

Kropp4_3

Preparat2

Har du brukt [*innhold i Kropp2_3*] siste 12 månedene?

1. Ja
2. Nei

Dop_K1

Trykk <1> for å markere at denne blokken er ferdig.

1 Ferdig

9 Skjemadel holdninger til tobakk-, alkohol og narkotikapolitikk

Holdninger til tobakk-, alkohol- og narkotikapolitikk.

Nå vil jeg stille noen spørsmål om hva du synes om den politikken som føres på tobakk-, alkohol- og narkotikaområdet.

Denne teksten om Nå vil jeg stille, blir blå når den gjentas i rullering.

HOLDN_1-_3 skal rullere.

HOLDN_1

Aholdn2

Samlet sett, vil du si at myndighetenes politikk for å begrense skadene av alkohol er for mild, omtrent passe eller for streng?

- 1 For mild
- 2 Omtrent passe
- 3 For streng

AHOLDN_2

Aholdn1

Samlet sett, vil du si at myndighetenes politikk for å begrense skadene av tobakk er for mild, omtrent passe eller for streng?

- 1 For mild
- 2 Omtrent passe
- 3 For streng

HOLDN_3

Aholdn3

Samlet sett, vil du si at myndighetenes politikk for å begrense skadene av narkotika er for mild, omtrent passe eller for streng?

For mild
Omtrent passe
For streng

De tre temaene/bolkene, alkohol, narkotika, tobakk, i HOLDN_4 skal rullere.

Skjemaavsnitt alkohol

HOLDN_4

Nå vil jeg lese opp noen påstander om den politikken som føres på alkoholområdet.

Er du helt enig, delvis enig, verken enig eller uenig, delvis uenig eller helt uenig i denne påstanden?

Denne introteksten blir blå ved spørsmål to.

Hold4_A1

Vin bør kun selges på Vinmonopolet

1. Helt enig
2. Delvis enig
3. Verken enig eller uenig
4. Delvis uenig
5. Helt uenig

Hold4_A2

Brennevin bør kun selges på Vinmonopolet

6. Helt enig
7. Delvis enig
8. Verken enig eller uenig
9. Delvis uenig
10. Helt uenig

Hold4_A3

Det bør fortsatt være begrensninger i hvor lenge utestedene kan skjenke alkohol

11. Helt enig
12. Delvis enig
13. Verken enig eller uenig
14. Delvis uenig
15. Helt uenig

Hold4_A4

Avgiftene på alkohol bør økes

16. Helt enig
17. Delvis enig
18. Verken enig eller uenig
19. Delvis uenig
20. Helt uenig

Hold4_A5

Det bør fortsatt være forbud mot reklame for alkohol

21. Helt enig
22. Delvis enig
23. Verken enig eller uenig
24. Delvis uenig
25. Helt uenig

Hold4_A6

Holdningskampanjer for ansvarlig bruk av alkohol er fornuftig bruk av ressurser

- 26. Helt enig
- 27. Delvis enig
- 28. Verken enig eller uenig
- 29. Delvis uenig
- 30. Helt uenig

Hold4_A7

Alkohol representerer et større samfunnsproblem enn narkotika

- 31. Helt enig
- 32. Delvis enig
- 33. Verken enig eller uenig
- 34. Delvis uenig
- 35. Helt uenig

Skjemaavsnitt tobakk

Nå vil vi lese opp noen påstander om den politikken som føres på tobakkområdet.

Er du helt enig, delvis enig, verken enig eller uenig, delvis uenig eller helt uenig i denne påstanden?

Blå tekst på andre spørsmål.

Hold4_T1

Sigaretter bør bare selges i standardiserte pakker, uten farge og logo, kun med informasjon om merkenavn og helseadvarsler

- 36. Helt enig
- 37. Delvis enig
- 38. Verken enig eller uenig
- 39. Delvis uenig
- 40. Helt uenig

Hold4_T2

Snus bør bare selges i standardiserte pakker, uten farge og logo, kun med informasjon om merkenavn og helseadvarsler

- 1. Helt enig
- 2. Delvis enig
- 3. Verken enig eller uenig
- 4. Delvis uenig
- 5. Helt uenig

Hold4_T3

E-sigaretter bør reguleres mindre strengt enn ordinære sigaretter

- 1. Helt enig
- 2. Delvis enig
- 3. Verken enig eller uenig
- 4. Delvis uenig
- 5. Helt uenig

Hold4_T4

Avgiftene på sigaretter bør økes

1. Helt enig
2. Delvis enig
3. Verken enig eller uenig
4. Delvis uenig
5. Helt uenig

Hold4_T5

Det bør fortsatt være forbud mot reklame for tobakk

1. Helt enig
2. Delvis enig
3. Verken enig eller uenig
4. Delvis uenig
5. Helt uenig

Hold4_T6

Holdningskampanjer mot røyking er fornuftig bruk av ressurser

1. Helt enig
2. Delvis enig
3. Verken enig eller uenig
4. Delvis uenig
5. Helt uenig

Hold4_T7

Snus bør kunne anbefales som hjelpemiddel for røykeslutt

1. Helt enig
2. Delvis enig
3. Verken enig eller uenig
4. Delvis uenig
5. Helt uenig

Hold4_T8

Røyking bør forbys på lengre sikt

1. Helt enig
2. Delvis enig
3. Verken enig eller uenig
4. Delvis uenig
5. Helt uenig

Hold4_T9

Røyking representerer et større problem for folkehelsen enn alkohol

1. Helt enig
2. Delvis enig
3. Verken enig eller uenig
4. Delvis uenig
5. Helt uenig

Skjemaavsnitt narkotika

Nå vil vi lese opp noen påstander om den politikken som føres på narkotikaområdet.

Er du helt enig, delvis enig, verken enig eller uenig, delvis uenig eller helt uenig i denne påstanden?

Tekst om nå og er du, blir blå når spørsmålene repeteres, understreking av narkotikaområdet blir borte.

Hold4_N1

Bruk og besittelse av små mengder cannabis bør gjøres straffefritt

1. Helt enig
2. Delvis enig
3. Verken enig eller uenig
4. Delvis uenig
5. Helt uenig

Hold4_N2

Bruk og besittelse av små mengder annen narkotika bør gjøres straffefritt

1. Helt enig
2. Delvis enig
3. Verken enig eller uenig
4. Delvis uenig
5. Helt uenig

Hold4_N3

Straffenivået for salg og omsetning av narkotika er for strengt

1. Helt enig
2. Delvis enig
3. Verken enig eller uenig
4. Delvis uenig
5. Helt uenig

Hold4_N4

Holdningskampanjer mot narkotikabruk er fornuftig bruk av ressurser

1. Helt enig
2. Delvis enig
3. Verken enig eller uenig
4. Delvis uenig
5. Helt uenig

Hold4_N5

Myndighetene bør opprettholde ordningen med sprøyteutdeling til narkomane

1. Helt enig
2. Delvis enig
3. Verken enig eller uenig
4. Delvis uenig
5. Helt uenig

Hold4_N6

Det bør finnes lokaler med helsepersonell der narkomane får lov å sette sprøyter

1. Helt enig
2. Delvis enig
3. Verken enig eller uenig
4. Delvis uenig
5. Helt uenig

Hold_K1

Trykk <1> for å markere at denne blokken er ferdig.

1 Ferdig

Det var siste spørsmål i intervjuet. Vi takker for at du tok deg tid til å være med på undersøkelsen, og for å bidra til økt kunnskap om rusmiddelbruk i Norge.

1 Ferdig

Ringt

Hvilke telefonnummer ringte du?

1 XXXXXXXXXX

5 Ingen telefonnummer

Intslutt

Merke for om vi er ferdige med intervjuet

- 1 Telefon
- 2 Besøk
- 3 Ingen

Skjema ferdig

Vedlegg E: Registerkoblinger

Opplysning om koblinger ligger i epost som sendes til utvalget «Vi henter opplysninger om din husholdning fra Folkeregisteret og kobler på opplysninger om ditt og dine foresattes fødeland. I tillegg vil vi benytte opplysninger om inntekt og formue fra Skatteetaten og NAV, og opplysninger om utdanning som Statistisk sentralbyrå årlig samler inn fra skoleeiere og Lånekassen.».

På fil for undersøkelsen ligger følgende variabler:

KJONN
 ALDER1
 ALDER2
 FODELAND_IO
 FODELAND_FAR
 FODELAND_MOR
 IOS_BRUTTO
 HUSH_BRUTTO
 UTDANNING
 LANDSDEL
 LANDSD_2
 FYLKE
 FYLKE2
 SENTRALITET
 TETT_SPREDT

Kjønn

Informasjon om kjønn er hentet fra folkeregisteret.

Registernavn: kjoenn

Variabelnavn på datafil: KJONN

Koder/verdier for KJONN

Kode	Verdiområde
1	Mann
2	Kvinne

Alder

Informasjon om alder beregnes ut fra fødselsår og grupperes på to ulike måter. Alder er beregnet per 1.1.2017

Registervariabel: fodselsaar

Variabelnavn på datafil: ALDER1 og ALDER2

Koder/verdier for ALDER1

Kode	Verdiområde
16-24	16 - 24 år
25-44	25 – 44 år
45-66	45 – 66 år
67-79	67 – 79 år
80 og over	80 år og over

Koder/verdier for ALDER2

Kode	Verdiområde
16-20	16 – 20 år
21-30	21 – 30 år
31-40	31 – 40 år
41-50	41 – 50 år
51-60	51 – 60 år
61-79	61 – 79 år

Fødeland

Informasjon om fødeland er hentet fra Folkeregisteret. Fødeland er hovedsakelig mors bosted da personen ble født. Variabelen er hentet inn for intervjuobjektet (IO), IOs mor og IOs far. Variabelen er gruppert etter verdensdel

Registervariabel: *fodeland*

Variabelnavn på datafil:

FODELAND_IO,

FODELAND_FAR,

FODELAND_MOR

Koder/verdier for FODELAND_IO, FODELAND_FAR og FODELAND MOR

Kode	Verdiområde
1	Norge
2	Europa
3	Asia
4	Sør Afrika
	Sør- og Mellom-Amerika
5	Nord-Amerika

Se <http://www.ssb.no/klasse/klassifikasjoner/91> for standard for land og statsborgerskap i personundersøkelser.

Utdanning

Opplysninger om utdanning fra skoleeiere og Lånekassen hentes fra utdanningsregisteret. Det er kun intervjuobjektet (IO) som får påkoblet utdanning. Utdanningsvariabelen som benyttes i RUS 2017 er fra 2016.

Registervariabel: *bu_åååå (fire siffer)*

Variabelnavn på datafil: *UTDANNING*

Vi er ute etter det første sifferet i registervariabelen som sier noe om utdanningsnivå (se tabell nedenfor). Utdanningsnivå grupperes deretter i fire grupper. I RUS2017 benyttes utdanningsvariabelen for 2016

Koder/verdier for *UTDANNING*

Kode	Verdiområde
1	Grunnskole (inklusive uoppgitt og ingen utdanning)
2	Videregående skole
3	Universitets- og høyskoleutdanning, lavere nivå
4	Universitets- og høyskolenivå, høyere nivå, og forskerutdanning

Tabellen nedenfor viser sammenhengen mellom utdanningsnivå fra register og variabelen UTDANNING på datafilen:

Utdanningsnivå

Tredeling av nivå	Utdanningsnivå (første siffer i bu_åååå)	Nivånavn	UTDANNING (variabel på datafil)
	0	Ingen utdanning og førskoleutdanning	1. Grunnskole (inklusive uoppgitt og ingen utdanning)
Obligatorisk utdanning	1	Barneskoleutdanning	1. Grunnskole (inklusive uoppgitt og ingen utdanning)
	2	Ungdomsskoleutdanning	1. Grunnskole (inklusive uoppgitt og ingen utdanning)
	3	Videregående, grunnutdanning	2. Videregående skole
Mellomutdanning	4	Videregående, avsluttende utdanning	2. Videregående skole
	5	Påbygging til videregående utdanning	2. Videregående skole
	6	Universitets- og høyskoleutdanning, lavere nivå	3. Universitets- og høyskoleutdanning, lavere nivå
Høgskoleutdanning	7	Universitets- og høyskoleutdanning, høyere nivå	4. Universitets- og høyskoleutdanning, høyere nivå, og forskerutdanning
	8	Forskerutdanning	4. Universitets- og høyskoleutdanning, høyere nivå, og forskerutdanning
	9	Uoppgitt	1. Grunnskole (inklusive uoppgitt og ingen utdanning)

En fullstendig dokumentasjon med inndeling av nivå, fagfelt og øvrige koder, se Norsk standard for utdanningsgruppering (Statistisk sentralbyrå 2001):

http://www.ssb.no/emner/04/90/nos_c617/nos_c617.pdf

Inntekt

Opplysninger om inntekt fra Skatteetaten og NAV hentet fra inntektsregisteret. Inntekt kobles på alle husholdningsmedlemmer for å beregne både egen inntekt og husholdningens inntekt. I RUS2017 er det inntektsvariabler for 2015 som benyttes.

Registervariabel: *wsaminnt* (Samla inntekt)

Variabelnavn på datafil:

IOS_BRUTTO

HUSH_BRUTTO

Koder/verdier for IOS_BRUTTO og HUSH_BRUTTO

Kode	Verdiområde
1	0 – 100 000
2	100 000 - 149 999
3	150 000 – 199 999
4	200 000 – 249 998
5	250 000 –299 999
6	300 000 – 399 999
7	400 000 – 499 999
8	500 000 – 599 998
9	600 000 –699 999
10	700 000 og over

Bosted

Opplysninger om bostedskommune er koblet på fra Folkeregisteret. Denne variabelen er deretter gruppert.

Registervariabel: *kommnr* (evt. *landsdel*, *fylke*)

Variabelnavn på datafil:

Landsdel

Landsd_2 (*helseregioner*)

FYLKE

fylke2

Koder/verdier for *Landsdel*

Kode	Verdiområde
1	Akershus og Oslo
2	Hedmark og Oppland
3	Østlandet ellers (Østfold, Vestfold, Buskerud, Telemark)
4	Agder og Rogaland
5	Vestlandet (Hordaland, Sogn- og Fjordane og Møre- og Romsdal)
6	Trøndelag
7	Nord-Norge

Koder/verdier for *Landsd_2*:

Kode	Verdiområde
1	Sør_Øst
2	Vest
3	Midt
4	Nord

Koder/verdier for *FYLKE*:

Kode	Verdiområde
1	Østlandet ellers (Østfold, Vestfold, Buskerud, Telemark)
2	Oslo/Akershus
3	Hedmark og Oppland
4	Agder/Rogaland
5	Vestlandet (Hordaland, Sogn- og Fjordane og Møre- og Romsdal)
6	Trøndelag
7	Nord-Norge

Koder/verdier for *fylke2*:

Kode	Verdiområde
1	Akershus, Oslo
2	Østfold, Vestfold
3	Hedmark, Oppland
4	Buskerud, Telemark
5	Øst-Agder, Vest-Agder
6	Rogaland, Hordaland
7	Sogn og Fjordane, Møre og Romsdal
8	Sør-Trøndelag, Nord-Trøndelag
9	Nordland, Troms, Finnmark

Sentralitet

Registervariabel: sentralitet (evt kommnr som grupperes)

Variabelnavn på datafil: Sentralitet

Koder/verdier for Sentralitet:

Kode	Verdiområde
0	Minst sentrale kommuner
1	Mindre sentrale kommuner
2	Noe sentrale kommuner
3	Sentrale kommuner

Se <http://www.ssb.no/klasse/klassifikasjoner/128> for standard for sentralitet

Tettbygd/spredtbygd

Denne variabelen hentes fra Folkeregisteret.

Registervariabel: *ts_kode*

Variabelnavn på datafil: TETT_SPREDT

Koder/verdier for *TETT_SPREDT*

Kode	Verdiområde
S	Spredtbygd
T	Tettbygd

Statistisk sentralbyrå

Postadresse:
Postboks 8131 Dep
NO-0033 Oslo

Besøksadresse:
Akersveien 26, Oslo
Oterveien 23, Kongsvinger

E-post: ssb@ssb.no
Internett: www.ssb.no
Telefon: 62 88 50 00

ISBN 978-82-537-9757-1 (elektronisk)

Statistisk sentralbyrå
Statistics Norway